

گزارش تحولات بین‌المللی و داخلی در حوزه معادن و
صنایع معدنی در سه‌ماهه دوم سال ۱۳۹۸
(فصل تابستان)
(22 June – 22 September 2019)

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

کد موضوعی: ۳۱۰
شماره مسلسل: ۱۶۷۳۵
آذرماه ۱۳۹۸

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۳	۱. تحولات داخلی بخش معادن و صنایع معدنی
۲۱	۲. تحولات بین‌المللی بخش معادن و صنایع معدنی
۳۵	۳. جمع‌بندی تحولات بین‌المللی و داخلی حوزه معادن و صنایع معدنی
۴۲	منابع و مأخذ

گزارش تحولات بین‌المللی و داخلی در حوزه معادن و
صنایع معدنی در سه ماهه دوم سال ۱۳۹۸
(فصل تابستان)
(22 June – 22 September 2019)

چکیده

تولید عمده محصولات معدنی و فلزی کشور در ۶ ماهه نخست سال ۱۳۹۸ نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۷ با رشد همراه بوده است. تولید شمش فولاد رشد ۵ درصدی، محصولات فولادی رشد ۷ درصدی، آهن اسفنجی رشد ۹ درصدی و کاتد مس رشد ۱۵ درصدی داشته است. میزان تولید شمش آلومینیم کشور در مقایسه با سال گذشته حدود ۳۲ درصد کاهش داشته است که عمدتاً به دلیل مشکلات فنی و ابطال واگذاری واحدهای آلومینیم المهدی و هرمزال بوده است. با بررسی روند تولید شمش فولاد در ۶ ماهه نخست سال ۱۳۹۸ پیش‌بینی می‌شود که میزان تولید فولاد کشور در سال جاری به بیش از ۲۷ میلیون تن خواهد رسید و جایگاه ایران در جمع ۱۰ کشور بزرگ تولیدکننده فولاد دنیا تثبیت خواهد شد. براساس آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران، میزان صادرات مواد معدنی و صنایع معدنی کشور در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸ بالغ بر ۳/۷ میلیارد دلار بوده است. در میان مواد معدنی و فلزی، فولاد و محصولات فولادی، انواع سنگ آهن، کنسانتره و گندله، کاتد مس و محصولات مسی، سیمان، روی و محصولات روی بخش عمده صادرات این حوزه را به خود اختصاص داده‌اند.

قیمت یارانه‌ای حامل‌های انرژی در کشور و همچنین سرکوب قیمت مواد معدنی و فلزی در داخل کشور به دلیل سیاست‌های مداخله‌ای دولت، شکاف قیمتی قابل توجهی میان قیمت مواد معدنی در داخل کشور با قیمت‌های جهانی ایجاد کرده است و کاهش ارزش ریال در سال ۱۳۹۷، صادرات مواد معدنی و فلزی را برای تولیدکنندگان و تجار جذاب کرده است. بر همین اساس صادرات حدود ۸ میلیون تن انواع سنگ آهن، کنسانتره و گندله در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸ و کاهش موجودی انبارهای مواد اولیه فولادسازان، دولت را به بازنگری در عوارض صادراتی وضع شده برای مواد معدنی واداشت. در شهریور ۱۳۹۸، معاونت امور معادن و صنایع معدنی وزارت صمت با اخذ مصوبه کمیته تخصصی شورای سران برای ۱۲ کد تعرفه محصولات معدنی، عوارض صادراتی وضع کرد. هرچند وضع عوارض دارای ایرادهای متعدد قانونی است، اما به دلیل مصوبه شورای هماهنگی سران سه قوه از مهرماه ۱۳۹۸ اجرایی شد. بررسی عوارض صادراتی وضع شده برای مواد معدنی نشان می‌دهد که ۶ کد تعرفه شامل سنگ آهن، کنسانتره و گندله، سنگ سرب، روی و کنسانتره‌های آنها، سنگ کروم و کنسانتره‌های آن و انواع

سنگ‌های ساختمانی و تزئینی، نیازمند بررسی کارشناسی مجدد و بازنگری در عوارض صادراتی وضع شده است.

برای برنامه‌ریزی میان‌مدت و بلندمدت برای تنظیم بازار محصولات معدنی و فلزی، وضع عوارض صادراتی تنها اقدام مؤثر نخواهد بود. بنابراین دولت باید ضمن تدوین برنامه‌ای جامع برای آزادسازی قیمت حامل‌های انرژی براساس ظرفیت و تاب‌آوری صنایع معدنی، از مداخله قیمتی در بازار خودداری کند تا شکاف قیمتی ایجاد شده میان قیمت‌های داخلی و صادراتی کاهش یابد. همچنین دولت می‌تواند از بستر بورس کالا برای تعمیق بازار محصولات معدنی و فلزی استفاده کند. پس از فراهم شدن زیرساخت‌ها، وضع عوارض صادراتی، تنها در مواردی که صنایع داخلی کشور به آن نیاز دارد و محدودیت منابع در کشور وجود دارد، قابل توجیه است که باید ضمن کار کارشناسی و مشورت با تولیدکنندگان و فعالان اقتصادی و براساس قوانین و مقررات کشور وضع شود.

در عرصه تحولات بین‌المللی نیز در سه ماهه دوم سال ۱۳۹۸ (۲۱ ژوئن تا ۲۲ سپتامبر ۲۰۱۹) تحولات بازار سنگ آهن و فولاد از اهمیت قابل توجهی برخوردار بود که این تحولات آثار مهمی در بازار داخلی کشور نیز داشت. در تیرماه ۱۳۹۸، خبر پیشرفت مذاکرات تجاری میان چین و آمریکا موجب افزایش شاخص سهام بازارهای جهانی شد و قیمت فلزات و محصولات معدنی به دلیل ایجاد انتظار رسیدن به توافق، روند رو به رشد به خود گرفت.

صعود قیمت سنگ آهن به دلیل کاهش عرضه جهانی تا اواخر جولای ۲۰۱۹ ادامه یافت و در کنار این افزایش قیمت، قیمت‌های جهانی فولاد و محصولات فولادی نیز رشد داشت. از ۲۰ جولای ۲۰۱۹، روند افزایشی قیمت سنگ آهن در دنیا متوقف شد. در اوایل آگوست ۲۰۱۹ بازار همچنان شاهد کاهش قیمت سنگ آهن بود که افزایش صادرات برزیل و استرالیا، کاهش حاشیه سود فولادسازان چینی به همراه اخبار مربوط به جنگ تعرفه‌ای میان چین و آمریکا بر این روند اثرگذار بوده است. در اواخر آگوست و اوایل سپتامبر ۲۰۱۹، بازارهای جهان شاهد افزایش دوباره قیمت سنگ آهن بودند که به دلیل ایجاد برخی محدودیت‌ها برای واحدهای تولیدی چین اتفاق افتاد.

قیمت‌های جهانی پودر آلومینا در سه ماهه دوم سال ۱۳۹۸ با کاهش قابل توجه همراه بود و در اواخر ماه سپتامبر به کمتر از ۲۹۵ دلار بر تن رسید. کاهش قیمت آلومینیم و اعلام اخبار مربوط به راه‌اندازی ظرفیت ۳ میلیون تنی پودر آلومینا در برزیل از جمله دلایل اصلی کاهش قیمت پودر آلومینا بوده است. قیمت مس در بورس فلزات لندن در ماه‌های ژوئن و جولای با افزایش قابل ملاحظه‌ای همراه بود. قیمت جهانی مس پس از آن با افت روبه‌رو شد که خاتمه اعتصابات معدنی در شیلی و تشدید جنگ تجاری را می‌توان از دلایل این مسئله عنوان کرد.

۱. تحولات داخلی بخش معادن و صنایع معدنی

۱-۱. تولید و تجارت

تولید عمده محصولات معدنی و فلزی کشور در ۶ ماهه نخست سال ۱۳۹۸ نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۷ با رشد همراه بوده است. تولید شمش فولاد رشد ۵ درصدی، محصولات فولادی رشد ۷ درصدی، آهن اسفنجی رشد ۹ درصدی و کاتد مس رشد ۱۵ درصدی داشته است. میزان تولید شمش آلومینیم کشور در مقایسه با سال گذشته حدود ۳۲ درصد کاهش داشته است که عمدتاً به دلیل مشکلات فنی و ابطال واگذاری واحدهای آلومینیم المهدی و هرمزال بوده است. با بررسی روند تولید شمش فولاد در ۶ ماهه نخست سال ۱۳۹۸ پیش‌بینی می‌شود که تولید فولاد کشور در سال جاری به بیش از ۲۷ میلیون تن خواهد رسید و جایگاه ایران در جمع ۱۰ کشور بزرگ تولیدکننده فولاد دنیا تثبیت خواهد شد. جدول ۱، آمار تولید محصولات معدنی و فلزی را برای کل سال ۱۳۹۷ و ۶ ماهه نخست سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد.

جدول ۱. تولید محصولات معدنی و فلزی در سه‌ماهه دوم سال ۱۳۹۸

ردیف	محصول	شرکت / معدن	آمار تولید محقق شده (تن)			
			کل سال ۱۳۹۷	سه ماهه اول ۱۳۹۸	تیرماه ۱۳۹۸	مردادماه ۱۳۹۸
زنجیره ارزش آلومینیم						
۱	پودر آلومینا	آلومینای ایران	۲۳۷،۵۶۳	۶۱،۴۰۷	۱۷،۶۶۲	۱۸،۲۳۸
	آلومینای ایران	آلومینای ایران	-	۹۷۰	۵۹۷	۶۴۶
۲	هرمزال	هرمزال	۷۷،۳۲۶	۷،۷۹۹	۲،۸۳۳	۳،۴۴۶
	المهدی	المهدی	۵۲،۷۹۵	۷،۴۰۱	۲،۳۹۹	۲،۵۴۷
	ایرالکو	ایرالکو	۱۴۶،۴۵۴	۴۵،۹۷۶	۱۵،۲۳۲	۱۳،۳۰۴
	جمع کل	جمع کل	۲۷۶،۵۷۵	۶۲،۱۴۶	۲۱،۰۶۱	۱۹،۹۸۳
زنجیره ارزش مس						
۱	سونگون	سونگون	۵۲،۶۷۲،۱۶۹	۱۱،۹۰۷،۴۰۴	۴،۴۳۹،۰۱۲	۴،۰۱۹،۶۸۸
	سرچشمه	سرچشمه	۹۰،۴۷۶،۹۰۳	۲۲،۳۴۴،۲۲۰	۷،۵۹۷،۶۸۱	۷،۲۷۶،۳۶۱
	میدوک	میدوک	۳۱،۸۷۸،۰۳۹	۸،۰۵۴،۲۹۴	۲،۸۹۶،۷۳۲	۲،۶۸۰،۵۱۱
	جمع کل	جمع کل	۱۷۵،۰۲۷،۱۱۱	۴۲،۳۰۵،۹۱۸	۱۴،۹۳۳،۴۲۵	۱۳،۹۷۶،۷۶۰
۲	میدوک	میدوک	۸،۷۳۴،۱۶۶	۲،۱۱۶،۱۷۸	۵۴۳،۷۴۸	۸۲۲،۸۳۸
	سرچشمه	سرچشمه	۲۹،۸۱۲،۳۰۵	۷،۸۳۱،۰۶۳	۲،۹۲۵،۳۳۲	۲،۵۸۵،۹۳۸
	سونگون	سونگون	۱۴،۷۲۲،۵۹۳	۳،۶۰۵،۲۷۴	۱،۳۶۴،۴۶۸	۱،۱۶۱،۴۷۲
	جمع کل	جمع کل	۵۳،۲۶۹،۰۶۴	۱۳،۵۵۲،۵۱۵	۴،۸۱۳،۵۴۸	۴،۵۷۰،۲۴۸
۳	میدوک	میدوک	۱۴۸،۵۸۳	۳۷،۰۶۸	۱۰،۹۱۸	۱۲،۵۲۶
	سونگون	سونگون	۳۲۴،۲۰۳	۸۱،۴۰۷	۲۹،۶۷۲	۲۸،۱۸۴
	سرچشمه	سرچشمه	۷۰۱،۷۰۰	۱۷۹،۴۴۹	۵۹،۵۴۶	۶۶،۱۶۶
	جمع کل	جمع کل	۱،۱۷۴،۴۸۶	۲۹۷،۹۲۴	۱۰۰،۱۳۶	۸۴،۷۳۳

آمار تولید محقق شده (تن)					شرکت / معدن	محصول	ردیف		
شهر یورماه	مردادماه	تیرماه	سه ماهه اول	کل سال					
۱۳۹۸	۱۳۹۸	۱۳۹۸	۱۳۹۸	۱۳۹۷					
۲۱،۳۳۶	۲۰،۱۹۹	۱۹،۲۱۴	۵۸،۷۴۸	۲۰۱،۷۶۳	سرچشمه	آند مس	۴		
۱،۹۱۲	۲،۳۹۷	۸،۹۵۵	۳۰،۶۴۶	۱۱۲،۰۲۱	خاتون‌آباد				
۲۳،۲۴۸	۲۲،۵۹۶	۲۸،۱۶۹	۸۹،۳۹۴	۳۱۳،۷۸۴	جمع کل				
۱۳،۰۷۱	۱۲،۱۴۳	۱۴،۲۷۵	۴۲،۶۷۴	۱۴۷،۳۸۷	سرچشمه ۱	کاتد مس =۱ پالایشگاه =۲ لیچینگ	۵		
۴۸۷	۴۹۱	۶۰۹	۱،۷۴۴	۶،۷۰۵	سرچشمه ۲				
۷،۹۶۷	۶،۸۱۹	۷،۵۳۶	۲۱،۴۹۳	۸۶،۸۵۹	میدوک ۱				
۵۰۸	۵۲۰	۵۲۳	۱،۵۶۱	۶،۴۳۳	میدوک ۲				
۲۲،۰۳۳	۱۹،۹۷۳	۲۲،۹۴۳	۶۷،۴۷۲	۲۴۷،۳۸۴	جمع کل				
۵۵۱	۴۰۶	۴۲۵	۱،۶۲۲	۴،۷۵۳	سرچشمه	کنسانتره مولیبدن	۶		
۱۵۵	۱۴۹	۱۶۲	۵۰۲	۲،۰۸۲	سونگون				
۱۰۰	۹۴	۱۱۰	-	-	میدوک				
۸۰۶	۶۴۹	۶۹۷	۲،۱۲۴	۶،۸۳۵	جمع کل				
۳۳	۴۴	۵۳	۱۱۴	۳۰۲	سرچشمه	لجن طلا و نقره	۷		
۳۳	۴۴	۵۳	۱۱۴	۳۰۲	جمع کل				
زنجیره ارزش سرب و روی									
۸۴،۰۹۵	۸۷،۶۷۰	۱۰۸،۸۷۰	۱۹۳،۳۵۵	۱،۰۲۸،۱۹۹	انگوران	کانسنگ سرب و روی	۱		
۶،۸۴۶	۷،۳۰۹	۶،۱۴۱	۱۴،۴۳۳	۶۸،۶۱۲	نخلک				
۹۰،۹۴۱	۹۴،۹۷۹	۱۱۵،۰۱۱	۲۰۷،۷۸۸	۱،۰۹۶،۸۱۱	جمع کل				
زنجیره ارزش فولاد									
۲۲۸،۳۵۴	۲۵۶،۵۸۳	۱۹۶،۲۵۳	۷۹۱،۷۵۶	۳،۴۵۹،۰۶۶	جلال‌آباد	استخراج سنگ آهن	۱		
۱،۳۴۶،۰۰۰	۱،۱۳۶،۹۵۵	۹۳۹،۲۳۱	۲،۴۷۸،۳۱۴	۱۶،۳۴۲،۸۱۰	چادرملو				
۳۸۵،۹۴۳	۲۶۳،۸۹۸	۳۲۷،۵۹۶	۴۳۳،۸۹۹	۴،۷۳۵،۶۵۷	سیرجان ۲				
۴۵۸،۹۶۲	۴۸۵،۱۷۷	۵۹۴،۱۶۴	۱،۸۶۷،۹۳۳	۹،۰۶۱،۷۶۲	مرکزی				
.	.	.	.	۲۰۵،۵۷۹	میشدوان				
۸۷،۲۵۴	۹۰،۰۹۰	۳۱،۷۸۱	۲۵۹،۱۰۵	۱،۱۳۲،۴۴۲	ماهان				
۷۱۰،۹۸۴	۶۹۵،۴۲۷	۷۹۰،۴۱۷	۲،۴۷۴،۴۸۹	۱۰،۹۶۲،۳۶۱	گل‌گهر				
۱،۸۷۰،۸۲۲	۱،۵۲۳،۰۶۹	۱،۶۱۳،۴۰۳	۲،۹۹۹،۷۱۴	۱۶،۳۷۳،۳۲۴	گهرزمین				
۸۷۷،۱۶۱	۶۳۱،۰۵۹	۶۹۱،۱۳۸	۱،۷۵۹،۴۰۶	۵،۰۰۵،۶۸۶	سنگان				
۱۸۳،۸۵۶	۱۷۰،۱۳۱	۱۵۸،۲۲۵	۵۹۲،۴۴۸	۸۱۱،۸۳۰	فلات مرکزی				
۶،۱۴۹،۳۳۶	۵،۱۷۱،۳۸۹	۵،۳۴۲،۲۰۸	۱۳،۶۵۷،۱۲۳	۶۸،۰۹۰،۵۱۶	جمع کل				
۴۱۵،۳۰۷	۲۹۰،۰۱۶	۳۰۹،۴۸۶	۱،۱۴۷،۴۷۷	۴،۴۲۷،۲۶۹	گهرزمین			کنسانتره سنگ آهن	۲
۲۲۳،۲۰۱	۲۷۰،۲۰۰	۲۲۷،۶۸۲	۷۵۴،۶۳۵	۳،۰۰۶،۴۸۱	اپال پاریسیان				
۴۴۱،۴۱۷	۴۰۲،۳۴۰	۳۲۸،۹۲۳	۱،۳۹۳،۱۳۵	۵،۰۳۳،۰۸۸	خاورمیانه				
۱،۴۳۳،۴۸۰	۱،۲۳۶،۷۲۰	۱،۲۶۵،۷۷۶	۴،۲۳۸،۵۹۶	۱۵،۵۷۶،۸۲۱	گل‌گهر				
۸۴۳،۸۹۵	۸۷۳،۹۲۶	۷۷۲،۲۳۸	۲،۶۲۱،۳۴۷	۸،۸۸۳،۲۴۵	چادرملو				
۳۸۵،۵۴۹	۳۹۵،۲۱۵	۴۶۵،۵۷۶	۱،۲۴۷،۰۰۵	۵،۳۰۳،۵۳۹	مرکزی				

آمار تولید محقق شده (تن)					شرکت / معدن	محصول	ردیف		
شهر/بومرماه	مردادماه	تیرماه	سه ماهه	کل سال					
۱۳۹۸	۱۳۹۸	۱۳۹۸	اول ۱۳۹۸	۱۳۹۷					
۳۲،۵۲۶	۴۶،۳۰۷	۴۸،۲۰۹	۱۲۳،۲۴۸	۵۲۳،۰۹۴	جلال آباد				
۱۳۸،۸۲۰	۲۲۲،۸۶۰	۱۷۳،۴۲۲	۵۰۹،۰۶۵	۱،۶۰۹،۷۸۶	توسعه ملی				
۱۰۰،۴۳۴	۸۴،۴۴۸	۱۰۴،۱۵۶	۱۷۲،۹۳۵	۱،۱۲۱،۳۳۳	صبا نور				
۴،۰۱۴،۶۲۹	۳،۸۲۲،۰۳۲	۳،۶۹۵،۴۶۸	۱۲،۲۰۷،۴۴۳	۴۵،۴۸۴،۶۵۶	جمع کل				
۵۵۹،۹۰۰	۵۷۷،۶۵۰	۵۸۵،۶۴۸	۱،۹۰۵،۷۵۰	۷۴۵،۵۷۰۲	فولاد مبارکه	گندله سنگ آهن	۳		
۵۰۹،۸۰۸	۵۳۸،۷۳۹	۵۳۷،۷۱۲	۱،۶۱۹،۵۴۳	۶،۳۱۴،۹۵۴	فولاد خوزستان				
۴۱۰،۸۱۹	۳۶۱،۰۹۷	۴۴۷،۰۵۴	۱،۶۰۲،۳۵۳	۴،۹۴۰،۲۱۶	خاورمیانه				
.	۳۴۰،۱۸۰	۳۵۴،۸۵۵	۱،۰۱۲،۰۵۶	۳،۵۵۷،۰۷۹	چادرملو				
۲۹۳،۴۰۰	۲۰۹،۴۲۷	۲۸۵،۰۷۵	۹۳۳،۶۵۷	۳،۶۵۰،۶۴۶	اپال پارسیان				
۲۸۴،۳۳۵	۱۳۶،۶۴۶	۲۹،۷۱۵	۴۶۴،۰۲۴	۲،۸۶۶،۰۰۰	سنگان خراسان				
۱،۰۵۷،۶۷۹	۸۸۴،۲۳۸	۱،۰۲۷،۱۱۴	۳،۱۲۵،۲۲۶	۱۱،۷۰۶،۱۶۲	گل گهر				
۱۵۶،۳۴۷	۱۳۵،۵۴۷	۱۰۱،۳۶۱	۲۲۷،۶۲۸	۸۳۲،۱۵۶	فولاد خراسان				
۴۹،۸۵۲	۱۸،۳۵۷	۴۱،۷۸۰	۱۰۳،۱۲۱	N	صبانور				
۳،۳۲۲،۱۴۰	۳،۲۰۱،۸۸۱	۳،۴۱۰،۳۱۴	۱۰،۹۹۳،۳۵۸	۴۱،۳۲۲،۹۱۴	جمع کل				
۵۰۷،۷۰۳	۵۴۳،۰۸۶	۵۶۳،۲۰۶	۲،۰۰۴،۳۳۷	۷،۰۶۴،۴۳۹	فولاد مبارکه			آهن اسفنجی	۴
۵۸،۰۹۱	۲۴،۹۵۵	۷۰،۱۳۶	۱۹۹،۹۶۰	۵۵۴،۲۸۱	فولاد سفیددشت				
۱۰۶،۳۹۱	۱۲۸،۰۰۰	۲۸،۳۹۶	۳۲۴،۱۴۴	۱،۲۵۱،۰۰۴	فولاد سبا				
۱۴۴،۰۴۰	۱۳۹،۱۴۳	۱۲۹،۸۰۸	۴۰۶،۷۰۱	۱،۶۹۱،۱۳۴	فولاد هرمزگان				
۱۳۵،۲۰۱	۱۳۶،۱۷۵	۱۱۵،۵۱۷	۳۷۴،۷۷۶	۱،۵۱۶،۹۲۵	کاوه جنوب				
۵۴،۹۴۷	۶۷،۹۵۲	۷۰،۵۱۷	۱۸۲،۱۲۲	۸۳۵،۲۶۷	فولاد غدیر				
۶۶،۳۸۸	۷۲،۰۰۰	۵۱،۵۹۸	۱۷۷،۶۶۹	.	فولاد سبزوار				
۲۹۱،۷۵۷	۳۱۸،۳۳۶	۲۹۴،۹۱۱	۱،۰۸۵،۲۵۴	۳،۸۴۸،۴۵۴	فولاد خوزستان				
۱۲۷،۰۳۵	۱۳۱،۲۸۵	۱۰۱،۳۷۳	۳۶۶،۲۰۷	۱،۳۵۱،۰۶۱	فولاد خراسان				
.	۷۴۱	۱۸،۰۳۵	۳۲،۶۷۶	۱۲۸،۲۸۲	ذوب آهن				
۵۸،۶۲۱	۶۶،۰۳۵	۵۷،۴۲۷	۹۹،۷۱۶	۶۱۳،۶۲۵	فولاد میانه				
۶۲،۳۰۰	۵۷،۰۰۶	۶۳،۵۲۳	۱۲۲،۹۳۹	۶۰۲،۵۵۵	فولاد شادگان				
۶۵،۱۷۴	۲۰،۲۰۹	۶۹،۹۱۳	۲۰۱،۱۱۰	۸۳۵،۶۵۱	خاورمیانه				
۱۰،۶۲۸	۷،۷۴۵	۲،۹۹۴	۶،۳۳۶	۳۵،۱۱۶	صبا فولاد				
۵۵،۸۵۹	۶۱،۱۹۰	۷۰،۰۵۵	۱۹۱،۹۹۶	۸۶۵،۹۷۴	ارفع				
۵۴،۱۶۵	۷۲۰،۲۷	۳۳،۸۹۴	۷۶،۳۱۴	۵۰۴،۲۵۸	صبا (بریکت گرم)				
۵۰،۹۸۷	۵۱،۰۰۰	۵۶،۰۰۰	۱۷۴،۶۶۹	۷۰۲،۶۱۱	فولاد نی ریز				
۱۳۰،۰۲۶	۱۲۲،۶۵۷	۱۰۵،۹۶۴	۳۳۸،۸۸۶	۱،۴۴۳،۸۷۳	گل گهر (گوهر)				
۱۵۲،۱۸۰	۱۱۴،۷۰۴	۱۰۰،۳۳۴	۳۹۰،۵۸۰	۶۳۹،۵۳۵	گل گهر (کوثر)				
۱۳۶،۵۵۲	۱۴۶،۳۰۵	۱۳۱،۳۳۶	۳۴۵،۳۵۸	N	چادرملو				
۲،۲۶۸،۰۴۵	۲،۲۸۰،۵۵۱	۲،۱۳۴،۹۳۷	۷،۱۰۱،۷۵۰	۲۵،۱۸۸،۹۹۶	جمع کل				

آمار تولید محقق شده (تن)					شرکت / معدن	محصول	ردیف
شهر یورماه	مردادماه	تیرماه	سه ماهه	کل سال			
۱۳۹۸	۱۳۹۸	۱۳۹۸	اول ۱۳۹۸	۱۳۹۷			
۵۸۹,۷۷۱	۵۶۴,۷۷۳	۵۱۹,۳۹۸	۱,۶۳۱,۵۱۲	۶,۳۱۶,۵۰۳	مبارکه (اسلب)	فولاد خام	۵
۱۲۳,۸۷۷	۱۰۰,۲۴۹	۱۱۰,۰۲۶	۳۸۵,۱۸۵	۱,۴۴۰,۸۹۶	هرمزگان (اسلب)		
۱۲۴,۲۰۰	۱۱۹,۶۷۷	۱۰۳,۷۳۰	۳۵۴,۲۸۴	۱,۲۶۶,۴۵۴	سبا (اسلب)		
۱۲۶,۰۳۶	۸۷,۷۲۹	۱۱۵,۳۲۸	۳۰۸,۲۰۵	۱,۳۶۸,۷۵۱	خوزستان (اسلب)		
۹۶۳,۸۱۴	۸۷۲,۴۲۸	۸۴۸,۴۸۲	۲,۶۷۹,۴۸۶	۱۰,۳۹۲,۶۰۴	جمع کل اسلب		
۱۵۳,۹۰۱	۱۸۷,۵۳۲	۱۶۴,۳۳۳	۵۶۳,۵۹۵	۱,۹۸۸,۷۲۳	خوزستان (بلوم)		
۱۲۸,۰۰۱	۲۹,۸۴۸	۴۳,۱۷۶	۱۰۸,۳۲۱	۴۶۵,۰۰۷	خوزستان (بیلت)		
۲۰۵,۸۹۵	۱۷۸,۳۶۳	۱۸۷,۵۶۴	۶۳۱,۵۴۳	۲,۲۶۲,۹۵۱	ذوب آهن (بلوم)		
۳۳,۳۶۲	۳۶,۹۴۹	۴۰,۳۴۳	۱۲۵,۷۷۹	۴۱۶,۳۸۲	فولاد آلیاژی (بلوم)		
۹۸,۸۶۰	۱۰۱,۶۵۷	۹۴,۷۵۳	۲۹۵,۲۴۵	۱,۰۱۸,۸۱۱	کاوه (بیلت)		
۱۰۱,۱۷۳	۱۰۱,۸۱۷	۸۴,۱۵۸	۲۷۶,۸۶۰	۱,۰۴۰,۶۱۸	خراسان (بیلت)		
۸۸,۲۹۱	۶۲,۸۵۳	۸۳,۰۰۰	۲۶۲,۰۴۳	۸۸۰,۹۸۱	چادرملو (بیلت)		
۷۹,۹۴۰	۷۱,۶۳۸	۷۵,۱۸۹	۲۲۳,۵۴۴	۸۵۲,۸۸۵	ارفع (بیلت)		
.	۲,۴۷۵	۹۶۲	.	.	ملی فولاد		
۲۲,۷۶۰	۳۱,۰۳۲	۲۷,۵۱۳	۴۷,۲۹۵	N	بناب (بیلت)		
۷۹۶,۹۸۳	۸۰۴,۱۶۴	۸۰۰,۹۹۱	۲,۵۳۴,۲۲۶	۸,۹۲۶,۳۵۸	جمع کل شمش		
N	N	N	N	۵,۳۵۰,۴۴۱	جمع سایر واحدها		
N	N	N	N	۲۴,۶۶۹,۴۰۳	جمع کل فولاد		
۴۴۴,۵۸۱	۴۷۹,۵۰۵	۴۶۰,۵۸۲	۱,۴۶۱,۱۶۹	۵,۱۷۶,۲۰۶	ورق گرم مبارکه	محصولات فولادی	۶
۱۱۹,۰۷۴	۱۱۵,۸۶۷	۹۹,۶۷۰	۳۴۰,۰۲۶	۱,۱۹۴,۵۵۶	ورق گرم سبا		
۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۳۰۹,۸۷۴	ورق نورد لوله اهواز		
۵۶,۹۵۳	۴۹,۱۰۴	۴۲,۰۴۶	۲۲۰,۸۶۷	۷۴۴,۸۳۹	تیرآهن ذوب آهن		
۴,۷۲۵	۴,۰۷۷	۳,۶۳۶	۲,۳۸۰	۲۰,۱۲۴	تیرآهن ملی فولاد		
۳۴,۵۶۳	۳۳,۶۲۱	۶۵,۵۷۱	۱۵۰,۱۳۵	۶۱۰,۹۱۲	میلگرد ذوب آهن		
۲۵,۲۸۵	۲۳,۷۴۷	۳۶,۳۰۰	۸۰,۳۲۹	۳۵۹,۰۰۹	میلگرد آذربایجان		
۵۱,۳۶۸	۵۲,۶۲۴	۴۵,۵۸۲	۱۷۱,۴۵۹	۵۶۶,۰۶۱	میلگرد خراسان		
۲۳,۲۸۳	۲۳,۳۰۷	۲۶,۱۳۸	۶۵,۲۸۳	۲۴۰,۵۴۷	میلگرد آلیاژی		
۱۲,۶۷۵	۵,۶۶۵	۲,۶۵۲	۲۳,۳۵۵	۷۰,۴۹۳	میلگرد ملی فولاد		
۹۲,۱۴۲	۸۵,۹۶۷	۷۰,۱۱۹	۱۹۴,۰۴۰	۷۲۴,۸۷۰	شمش کالایی		
۱,۶۹۱	۱,۴۵۶	.	۱۶,۵۸۶	۶۷,۸۸۴	کلاف ذوب آهن		
۱,۸۲۰	۲,۲۰۰	۱,۲۵۰	۳,۴۵۰	۵,۸۳۸	ریل ذوب آهن		
۱,۲۵۹	۵۵۳	۵۴۶	۳,۲۳۶	۷,۲۶۲	لوله ملی فولاد		
۶۶,۰۱۸	۶۱,۷۲۲	۸۱,۳۹۴	۲۱۲,۷۸۰	۶۰۵,۲۰۷	ورق عریض اکسین		
۱۲,۶۶۵	۲۶,۷۴۲	۲۱,۳۳۳	۶۲,۶۱۹	۲۲۱,۸۴۰	ورق گالوانیزه		
.	.	۴۷۹	۴۲۷	N	تیرآهن بناب		
۲۲,۳۷۱	۲۹,۷۰۶	۲۸,۲۱۰	۵۲,۰۵۹	N	میلگرد بناب		

آمار تولید محقق شده (تن)					شرکت / معدن	محصول	ردیف
شهریورماه ۱۳۹۸	مردادماه ۱۳۹۸	تیرماه ۱۳۹۸	سه ماهه اول ۱۳۹۸	کل سال ۱۳۹۷			
۰	۳۱۴	۱،۰۷۸	۲۴۹	N	سایر (بناب)		
۹۴۱	۳۹۰	۰	۲،۱۸۹	۳۰،۹۲۵	سایر (ذوب آهن)		
۱۰،۹۱۸	۱،۷۵۷	۸۴۳	۳،۷۲۰	۱۰،۹۶۹	سایر (فولادآلیژی)		
۱،۰۰۲،۳۳۲	۱،۰۱۸،۳۲۴	۱،۰۱۲،۴۲۹	۳،۱۰۶،۳۵۸	۱۰،۹۶۷،۴۱۶	جمع واحدها		
N	N	N	N	۶،۶۰۵،۵۸۴	جمع سایر واحدها		
N	N	N	N	۱۷،۵۷۳،۰۰۰	جمع کل		
۹،۹۷۱	۷،۶۸۲	۱۱،۰۸۴	۳۱،۶۳۳	۱۶۰،۸۶۶	البرز مرکزی	استخراج زغال سنگ	۷
۵۶،۶۸۱	۱۹۰،۲۷۵	۲۰۱،۹۶۶	۴۴۲،۵۶۹	۱،۵۸۸،۶۷۴	طیس		
۶۶،۶۵۲	۱۹۷،۹۵۷	۲۱۳،۰۵۰	۴۷۴،۲۰۲	۱،۷۴۹،۵۴۰	جمع کل		
۸،۴۸۴	۶،۹۲۵	۸،۶۴۸	۲۴،۲۴۴	۹۹،۰۳۵	البرز مرکزی	کنسانتره زغال سنگ	۸
۵۶،۶۴۲	۶۰،۸۳۷	۶۰،۰۶۶	۱۴۶،۲۲۶	۶۳۳،۰۱۹	طیس		
۶۵،۱۲۶	۶۷،۷۶۲	۶۸،۷۱۴	۱۷۰،۴۷۰	۷۳۲،۰۵۴	جمع کل		

مأخذ: آمار سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو).
N: آمار تفکیکی موجود نیست.

براساس آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران، میزان صادرات مواد معدنی و صنایع معدنی کشور در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸ بالغ بر ۳/۷ میلیارد دلار بوده است. در میان صادرات مواد معدنی و فلزی، فولاد و محصولات فولادی، انواع سنگ آهن، کنسانتره و گندله، کاتد مس و محصولات مسی، سیمان، روی و محصولات روی بخش عمده صادرات این حوزه را به خود اختصاص داده‌اند. جدول ۲، آمار صادرات محصولات معدنی و فلزی را در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد.

جدول ۲. آمار صادرات محصولات معدنی و فلزی در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸

ردیف	کد تعرفه	نام کالا	میزان (تن)	ارزش ریالی (م ریال)	ارزش دلاری (م دلار)
۱	-	فولاد و محصولات فولادی	۴،۳۷۲،۳۲۱	۱۹۳،۲۵۷،۹۵۷	۱،۸۱۰
۲	۲۶۰۱	انواع سنگ آهن، کنسانتره و گندله	۷،۹۴۳،۰۰۱	۵۸،۳۸۳،۵۱۷	۵۵۴/۷
۳	-	سایر معدن و صنایع معدنی	۳،۶۴۸،۶۶۹	۴۶،۰۸۴،۳۰۹	۴۳۵/۷
۴	۷۴۰۳	کاتد مس و مس تصفیه شده	۳۸،۳۰۹	۲۶،۷۳۲،۲۸۹	۲۵۰/۸
۵	-	روی و محصولات روی	۶۱،۸۶۲	۱۶،۷۰۸،۷۰۸	۱۵۴/۷
۶	-	سایر محصولات مسی	۲۲،۱۱۲	۱۴،۶۵۶،۷۸۸	۱۴۴/۷
۷	۲۵۲۳	انواع سیمان	۷،۲۶۲،۶۲۱	۱۳،۷۰۲،۸۷۰	۱۳۲/۲
۸	۲۶۰۳	کنسانتره مس	۱۰۳،۷۷۸	۹،۵۵۹،۳۶۶	۹۲/۵
۹	-	آلومینیم و محصولات آلومینیمی	۲۷،۰۴۲	۶،۵۴۶،۱۶۰	۶۰/۶
۱۰	-	سرب و محصولات سربی	۱۵،۲۴۲	۳،۲۷۶،۹۹۶	۳۱/۳

ردیف	کد تعرفه	نام کالا	میزان (تن)	ارزش ریالی (مریال)	ارزش دلاری (مدلاری)
۱۱	۲۵۱۵	سنگ مرمر، تراورتن و سایر	۲۹۵,۶۹۹	۲,۳۳۰,۸۳۳	۲۲/۱
۱۲	۲۵۲۰	سنگ گچ، گچ	۲,۱۲۵,۵۶۷	۱,۱۲۳,۳۳۵	۱۷/۹
۱۳	۲۶۰۷	سنگ سرب و کنسانتره‌های آن	۲۱,۷۲۳	۱,۴۸۲,۸۱۳	۱۳/۸
۱۴	۲۶۱۰	سنگ کروم و کنسانتره‌های آن	۱۲۲,۳۹۴	۱,۴۲۵,۲۰۹	۱۳/۳
۱۵	۲۷۰۱	آنتراسیت و زغال سنگ	۵۱,۱۷۸	۳۲۷,۳۶۹	۳/۲
۱۶	۲۷۰۴	کک و نیمه کک	۸,۵۹۵	۲۳۹,۳۹۶	۲/۲
۱۷	۲۵۱۶	سنگ خارا، ماسه سنگ و سایر	۱۱,۵۶۹	۵۷,۷۳۹	۰/۵۵
۱۸	۲۶۰۶	سنگ آلومینیم و کنسانتره‌های آن	۲۵,۸۷۹	۴۲,۰۱۵	۰/۴
۱۹	۲۶۱۳	سنگ مولیبدن و کنسانتره‌های آن	۲۵	۲۵,۲۴۴	۰/۲۵
۲۰	۲۶۰۸	سنگ روی و کنسانتره‌های آن	۱,۰۲۴	۱۸,۴۱۶	۰/۱۷
۲۱	۲۸۲۱	اکسیدها و هیدرواکسیدهای آهن	۴۰۷	۴,۴۷۳	۰/۰۴
۲۲	۲۶۱۷	سایر سنگ، فلزات و کنسانتره‌ها	۲۱	۱۹۰/۶	۰/۰۲
جمع کل					۳,۷۴۱/۱

مأخذ: آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران.

همان‌طور که در جدول فوق مشخص است، صادرات زنجیره فولاد با ۲,۳۶۵ میلیون دلار، بیش از ۶۰ درصد صادرات محصولات معدنی و فلزی عمده کشور را به خود اختصاص داده است. افزایش قیمت‌های جهانی سنگ آهن و کنسانتره (به‌خصوص انواع پرعیار)، موجب ایجاد شکاف قیمتی با قیمت‌های داخلی و جذابیت صادرات این مواد معدنی شده است به‌طوری که میزان صادرات سنگ آهن و کنسانتره نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۷ رشد ۴۳ درصدی داشته است. همچنین صادرات فولاد و محصولات فولادی در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸ نسبت به مدت مشابه سال قبل رشد ۷ درصدی داشته است. جدول ۳، آمار تفکیکی صادرات فولاد و محصولات فولادی تولیدکنندگان عمده کشور را نشان می‌دهد.

جدول ۳. صادرات فولاد و محصولات فولادی در سه ماهه دوم سال ۱۳۹۸ شرکت‌های بزرگ فولادی ایران (تن)

شرکت	تیرماه ۱۳۹۸	رشد(درصد)	مردادماه ۱۳۹۸	رشد(درصد)	شهریورماه ۱۳۹۸	رشد(درصد)
ذوب آهن اصفهان	۹۸,۳۰۶	-۱۵	۱۰۳,۸۳۰	۱۱	۱۰۲,۸۷۵	-۱
فولاد مبارکه اصفهان	۱۵۹,۰۴۲	۳۵	۹۱,۲۶۵	-۳۶	۱۵۹,۸۱۱	۱۶۰
فولاد خوزستان	۱۶۳,۴۶۵	-۱۶	۱۷۴,۷۷۲	۱۵	۱۱۳,۸۳۵	۳۰
فولاد اکسین	۰	-	۰	-	۰	-
فولاد هرمزگان	۳۱,۶۶۸	-۸۳	۷۹,۲۱۴	-	۶۱,۴۵۹	۴۷
فولاد آلیاژی ایران	۲۱	-۹۸	۵۱۰	-۷۳	۹,۹۹۴	۱۶۸
فولاد آذربایجان	۰	-	۰	-	۰	-
فولاد خراسان	۲۷,۱۹۱	۲۶	۵,۰۱۱	-۸۲	۳۵,۱۲۲	۱۳۱

شرکت	تیرماه ۱۳۹۸	رشد(درصد)	مردادماه ۱۳۹۸	رشد(درصد)	شهریورماه ۱۳۹۸	رشد(درصد)
فولاد کاوه جنوب	۵۲,۲۰۰	-۲۳	۱۵۲,۱۵۰	۱۹۴	۴۹,۰۰۰	-
فولاد بناب	۱,۷۲۳	-	۷,۵۲۳	-	۶,۹۳۷	-
صنعتی و معدنی چادرملو	۸۵,۲۴۱	-	۱۸,۷۷۵	-	۲۰,۵۰۱	-
صبا فولاد	۰	-	۰	-	۲۴,۹۸۷	-
جمع کل	۶۲۰,۵۸۹	-۱۳	۶۳۳,۰۵۰	۳۷	۵۸۴,۵۲۰	۵۳

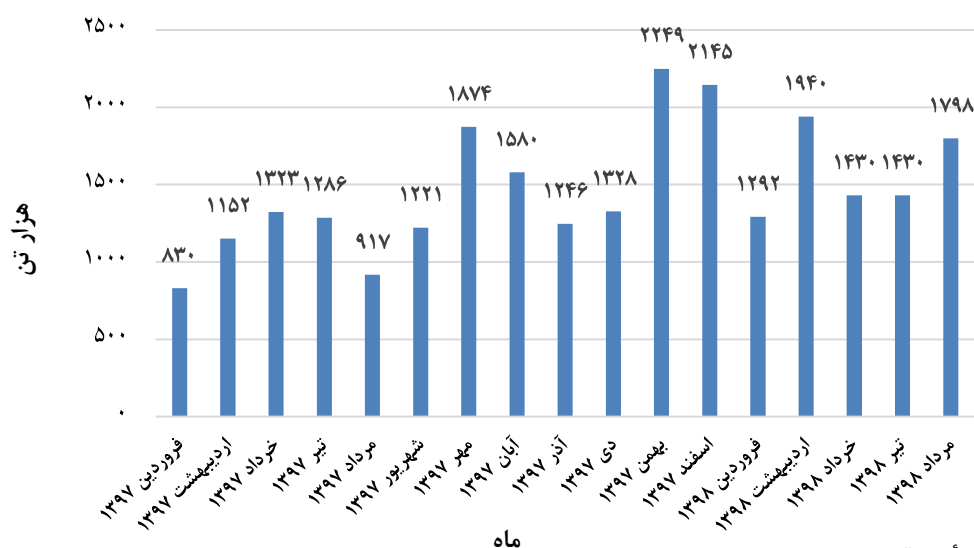
مأخذ: آمار سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو).

۱-۲. عوارض صادراتی مواد معدنی

نمودار ۱ روند صادرات سنگ آهن دانه‌بندی، کنسانتره و گندله سنگ آهن را در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد. میزان صادرات این مواد معدنی در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸ برابر با ۷/۹ میلیون تن بوده است که بیش از ۴۰ درصد آن مربوط به صادرات کنسانتره است. میزان صادرات این مواد معدنی در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۷ حدود ۵/۵ میلیون تن بود که در سال ۱۳۹۸ نسبت به مدت مشابه سال قبل رشد ۴۳ درصدی داشته است. افزایش قیمت سنگ آهن و کنسانتره در دنیا و وجود شکاف قیمتی قابل توجه میان قیمت‌های صادراتی و داخلی، جذابیت صادرات سنگ آهن و کنسانتره را افزایش داد و در تابستان سال ۱۳۹۸، شرکت‌های فولادی با کاهش قابل توجه موجودی انبارهای مواد اولیه خود مواجه شدند. همین مسئله موجب شد تا دولت اقدام به وضع عوارض ۱۰ تا ۳۰ درصدی برای صادرات انواع مختلف مواد معدنی کند.

نمودار ۱. صادرات انواع محصولات سنگ آهن (دانه‌بندی، کنسانتره و گندله)

در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸ در مقایسه با سال ۱۳۹۷

مأخذ: آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران.

وزارت صنعت، معدن و تجارت ضمن اخذ مصوبه شورای سران برای وضع عوارض صادراتی بر روی مواد معدنی خام و فراوری شده، این عوارض را به شرح ذیل در شهریورماه ۱۳۹۸ وضع و از مهرماه و به مدت ۶ ماه برای اجرا ابلاغ کرد.

جدول ۴. عوارض صادراتی وضع شده برای مواد معدنی در شهریور ۱۳۹۸

عوارض صادراتی (درصد)	شرح کالا	کد تعرفه	عوارض صادراتی (درصد)	شرح کالا	کد تعرفه
۲۰	انواع اکسید و هیدرواکسید آهن	۲۸۲۱	۲۵	انواع سنگ آهن، کنسانتره و گندله	۲۶۰۱
۳۰	منیزیت	۲۵۱۹۱۰۰۰	۲۵	انواع سنگ منگنز و کنسانتره	۲۶۰۲
۲۵	انواع فلوتور کلسیم	۲۵۲۹۲۱۰۰	۱۰	انواع سنگ مس و کنسانتره	۲۶۰۳
۲۵		۲۵۲۹۲۲۰۰	۲۰	انواع سنگ سرب و کنسانتره	۲۶۰۷
۲۰	مرمر، تراورتن و...	۲۵۱۵	۳۰	انواع سنگ روی و کنسانتره	۲۶۰۸
۲۰	سنگ خارا، رخام و...	۲۵۱۶	۲۵	انواع سنگ کروم و کنسانتره	۲۶۱۰

مأخذ: بخشنامه وضع عوارض صادراتی وزارت صنعت، معدن و تجارت.

بخشنامه اخیر وزارت صنعت، معدن و تجارت دارای ایرادهای قانونی متعدد است. که در ذیل به چند مورد از این ایرادها اشاره شده است:

• تبصره «۱۱» ماده (۳۵) **قانون رفع موانع تولید**: مصادیق مواد معدنی خام مشمول تبصره «۸» این ماده، با پیشنهاد شورای عالی معادن و تصویب شورای اقتصاد تعیین و ابلاغ می‌شود.

• ماده (۳۷) **قانون رفع موانع تولید**: به دولت اجازه داده می‌شود برای فراوری مواد خام و تبدیل کالاهای با ارزش افزوده پایین داخلی و وارداتی به کالاهای با ارزش افزوده بالا از انواع مشوق‌های لازم استفاده کند.

- وضع هرگونه عوارض بر صادرات کالاها و خدمات غیریارانه‌ای و مواد خام و کالاهای با ارزش افزوده پایین مازاد بر نیاز داخلی و یا فاقد توجیه فنی و اقتصادی برای فراوری در داخل با لحاظ حفظ درصدی از سهم بازار جهانی به تشخیص وزارتخانه صنعت، معدن و تجارت ممنوع است.

- میزان عوارض بر سایر مواد خام و کالاهای با ارزش افزوده پایین نباید به کاهش یا توقف تولید مواد خام یا کالاهای با ارزش افزوده پایین بینجامد.

- عوارض دریافتی از صادرات مواد خام و کالاهای با ارزش افزوده پایین برای تشویق صادرات کالاهای با ارزش افزوده بالای مرتبط با همان مواد خام و کالای با ارزش افزوده پایین در بودجه‌های سنواتی منظور می‌شود.

- دولت مکلف است از تاریخ وضع و تصویب عوارض توسط شورای اقتصاد و ابلاغ عمومی آن پس از حداقل سه ماه نسبت به اخذ عوارض اقدام کند.

• تبصره «۳» ماده (۵) آیین‌نامه اجرایی ماده (۳۷) قانون رفع موانع تولید: عوارض صادراتی موضوع این آیین‌نامه به مدت پنج سال قابل تغییر نیست، مگر اینکه حداقل یکی از بندهای ماده (۲) نقض شود که در این صورت پس از تأیید کارگروه، موضوع در شورای اقتصاد قابل طرح است.

• ماده (۲) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار: دولت مکلف است در مراحل بررسی موضوعات مربوط به محیط کسب و کار برای اصلاح و تدوین مقررات و آیین‌نامه‌ها، نظر کتبی اتاق‌ها و آن دسته از تشکل‌های ذی‌ربطی که عضو اتاق‌ها نیستند، اعم از کارفرمایی و کارگری را درخواست و بررسی کند و هرگاه لازم دید آنان را به جلسات تصمیم‌گیری دعوت نماید.

• ماده (۳) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار: دستگاه‌های اجرایی مکلفند هنگام تدوین یا اصلاح مقررات، بخشنامه‌ها و رویه‌های اجرایی، نظر تشکل‌های اقتصادی ذی‌ربط را استعلام کنند و مورد توجه قرار دهند.

همان‌طور که از متن قانون و مقررات مربوطه مشخص است، اولاً مصادیق مواد معدنی خام باید به تصویب شورای اقتصاد رسیده و ابلاغ شود. ثانیاً وضع عوارض بر روی کالاهای با ارزش‌افزوده پایین، مواد خام مازاد بر نیاز داخلی و یا فاقد توجیه فنی و اقتصادی برای فراوری در داخل با لحاظ حفظ درصدی از سهم بازار جهانی ممنوع است. ثالثاً، عوارض صادراتی باید پس از تصویب شورای اقتصاد و ابلاغ عمومی، پس از حداقل سه ماه اجرایی شود. رابعاً عوارض صادراتی به مدت ۵ سال قابل تغییر نیست مگر اینکه حداقل یکی از بندهای ماده (۲) آیین‌نامه ماده (۳۷) نقض شود و این درحالی است که در اوایل سال ۱۳۹۷، شورای اقتصاد وضع عوارض بر روی مواد معدنی را مصوب کرد که این عوارض به‌صورت پلکانی در مدت ۳ سال تا ۱۰ درصد افزایش می‌یابد. خامساً هنگام تدوین یا اصلاح مقررات، بخشنامه‌ها و رویه‌های اجرایی توسط دولت باید نظر تشکل‌های اقتصادی ذی‌ربط استعلام شود که این مشورت با بخش خصوصی انجام نشده است. شایان ذکر است که با توجه به اینکه ابلاغیه عوارض صادراتی مواد معدنی دارای مصوبه شورای سران است، نمی‌توان آن را غیرقانونی تلقی کرد، اما بررسی کارشناسی عوارض وضع شده برای برخی مواد معدنی و همچنین بررسی شرایط عرضه و تقاضای محصولات معدنی و فلزی در کشور می‌تواند دلایل ایجاد چنین وضعیتی را روشن کند. سه مسئله ذیل از دلایل ریشه‌ای «وضع عوارض صادراتی» است:

۱. عرضه حامل‌های انرژی با قیمت یارانه‌ای به واحدهای معدنی و صنایع معدنی
 ۲. شکاف قابل توجه قیمت داخلی مواد معدنی و فلزی با قیمت‌های جهانی و ایجاد جذابیت صادرات
 ۳. کاهش ارزش ریال در برابر ارز و افزایش جذابیت صادرات
- تا زمانی که دلایل ریشه‌ای این مسئله رفع نشود هر اقدامی به‌عنوان اقدام «کوتاه‌مدت» و «مقطعی» خواهد بود. جدول ۵، عوارض صادراتی وضع شده برای مواد معدنی را بررسی کرده است.

جدول ۵. میزان تولید و تجارت مواد معدنی که مشمول عوارض صادراتی (تن)

تولیدِ مازاد بر نیاز داخلی	۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸		۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۷		شرح کالا	کد تعرفه
	صادرات	واردات	صادرات	واردات		
دارد	۷,۹۴۳,۰۰۱	۰	۵,۵۰۷,۶۸۲	۰	سنگ آهن، کنسانتره و گندله	۲۶۰۱
ندارد	۰	۳۱,۶۲۲	۰	۳,۴۵۵	انواع سنگ منگنز و کنسانتره	۲۶۰۲
دارد	۱۰۳,۷۷۸	۰	۱۲۰,۰۳۹	۰	انواع سنگ مس و کنسانتره	۲۶۰۳
دارد	۲۱,۷۲۳	۱۰۰	۲۳,۳۱۲	۰	انواع سنگ سرب و کنسانتره	۲۶۰۷
دارد	۱,۰۲۴	۳۳,۶۹۷	۱۳,۹۹۲	۷۵,۰۹۱	انواع سنگ روی و کنسانتره	۲۶۰۸
دارد	۱۲۲,۳۹۴	۲۹۷	۱۰۰,۵۱۷	۵۷۸	انواع سنگ کروم و کنسانتره	۲۶۱۰
ندارد	۴۰۷	۱,۱۷۱	۲۵۰	۱,۱۵۰	انواع اکسید و هیدرواکسید آهن	۲۸۲۱
دارد	۳,۶۹۳	۰	۶۰۸	۰	منیزیت	۲۵۱۹۱۰۰۰
دارد	۱۱,۶۲۲	۳	۱۳,۹۵۱	۰	انواع فلوتور کلسیم	۲۵۲۹۲۱۰۰
ندارد	۴۸	۰	۰	۰		۲۵۲۹۲۲۰۰
دارد	۲۹۵,۷۰۰	۲,۲۱۶	۳۴۷,۸۷۲	۷,۵۷۰	مرمر، تراورتن و...	۲۵۱۵
دارد	۱۱,۵۷۰	۲۷۸	۳۳,۵۱۷	۱,۳۵۵	سنگ خارا، رخام و...	۲۵۱۶

مأخذ: آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران.

در میان کد تعرفه‌های گمرکی که عوارض صادراتی برای آنها وضع شده است، بررسی وضعیت عرضه و تقاضا و کاربردهای تعدادی از این محصولات و ارزیابی کلی عوارض وضع شده انجام شده است. بررسی اجمالی آمار صادرات و واردات محصولات معدنی نشان می‌دهد که عوارض صادراتی وضع شده بر روی کد تعرفه‌های ۲۶۰۱، ۲۶۰۷، ۲۶۰۸، ۲۶۱۰، ۲۵۱۵ و ۲۵۱۶ نیاز به بررسی کارشناسی بیشتر و تجدیدنظر در عوارض صادراتی دارد، زیرا در این کد تعرفه‌ها عموماً مازاد نیاز داخلی به این کالاها وجود دارد و یا برخی نیازمند تجدیدنظر در عوارض صادراتی وضع شده هستند. با توجه به نیاز کشور به محصولات با کد تعرفه‌های ۲۶۰۲، ۲۶۰۳، ۲۸۲۱، ۲۵۱۹ و ۲۵۲۹ و یا وجود پتانسیل احداث واحدهای فراوری، عوارض صادراتی وضع شده برای این کالاها در شرایط فعلی منطقی به نظر می‌رسد.

۱-۲-۱. انواع سنگ آهن، کنسانتره و گندله سنگ آهن (کد تعرفه ۲۶۰۱)

کد تعرفه چهار رقمی (۲۶۰۱) که برای انواع سنگ آهن، کنسانتره و گندله برای وضع عوارض صادراتی در نظر گرفته شده است شامل محصولات مختلف معدنی است که به شرح جدول ۶ آمده است.

جدول ۶. مواد مختلف معدنی ذیل کد تعرفه گمرکی ۲۶۰۱

ردیف	کد تعرفه (۲۶۰۱)	شرح	سهم* (%)
۱	۲۶۰۱۱۱۱۰	سنگ آهن هماتیت دانه‌بندی با خلوص آهن کمتر از ۴۰٪ به هم فشرده نشده	۶/۷۷
۲	۲۶۰۱۱۱۲۰	سنگ آهن هماتیت دانه‌بندی با خلوص آهن ۶۰٪ به بالا	۰/۵۱
۳	۲۶۰۱۱۱۳۰	سنگ آهن مگنتیت دانه‌بندی با خلوص آهن ۴۰٪ تا ۶۰٪ به هم فشرده نشده	۱۲/۴۹
۴	۲۶۰۱۱۱۴۰	سنگ آهن مگنتیت دانه‌بندی با خلوص آهن ۶۰٪ به بالا به هم فشرده نشده	۱۱/۵۲
۵	۲۶۰۱۱۱۵۰	کنسانتره سنگ آهن	۳۴/۲۲
۶	۲۶۰۱۱۱۹۰	سنگ آهن هماتیت دانه‌بندی با خلوص آهن بیشتر از ۶۰-۴۰٪ به هم فشرده نشده	۷/۲۱
۷	۲۶۰۱۱۲۰۰	سنگ آهن به هم فشرده و کنسانتره‌های آن به غیر از پیریت آهن تفته (گندله)	۲۷/۲۶

مأخذ: همان.

* سهم از میزان صادرات کل محصولات ذیل کد تعرفه ۲۶۰۱ در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸.

در خصوص عوارض صادراتی وضع شده برای انواع محصولات مربوط به گروه سنگ آهن نکات زیر قابل توجه است:

۱. حدود ۶۲ درصد از کل صادرات محصولات ذیل کد تعرفه ۲۶۰۱، مربوط به کنسانتره و گندله سنگ آهن است. همچنین ۲۴ درصد از این میزان نیز مربوط به سنگ آهن مگنتیت با خلوص بالای ۴۰ درصد است که مورد استفاده در واحدهای تولید کنسانتره و کوره بلند است. بنابراین آنچه در زنجیره ارزش فولاد کشور مورد نیاز است مربوط به کد تعرفه‌های ۲۶۰۱۱۱۲۰، ۲۶۰۱۱۱۳۰، ۲۶۰۱۱۱۴۰، ۲۶۰۱۱۱۵۰ و ۲۶۰۱۱۲۰۰ است و سایر مواد معدنی آهن‌دار شامل کدهای ۲۶۰۱۱۱۱۰ و ۲۶۰۱۱۱۹۰ در زنجیره فولاد کشور مورد استفاده قرار نمی‌گیرد و در صنایع فولاد سایر کشورها و یا صنعت سیمان کاربرد دارد. بنابراین وضع عوارض صادراتی یکسان ۲۵ درصدی برای کلیه کد تعرفه‌های ذیل کد چهار رقمی ۲۶۰۱ محل ایراد است.

۲. قیمت مصوب داخلی کنسانتره، ۱۶ درصد قیمت شمش فولاد خوزستان و قیمت مصوب داخلی گندله، ۲۳/۵ درصد قیمت شمش فولاد خوزستان است. با در نظر گرفتن متوسط قیمت معامله شده برای شمش فولاد خوزستان در ۶ ماهه نخست سال ۱۳۹۸ از آمار معاملات فیزیکی بورس کالای ایران که برابر با ۳۶,۴۳۶,۰۰۰ ریال بر تن است، متوسط قیمت داخلی کنسانتره سنگ آهن، ۵,۸۲۹,۷۶۰ ریال بر تن و متوسط قیمت داخلی گندله سنگ آهن ۸,۵۶۲,۴۶۰ ریال بر تن خواهد بود که با در نظر گرفتن نرخ تسعیر دلار ۱۱۵,۰۰۰ ریال، به ترتیب معادل ۵۰/۷ دلار بر تن و ۷۴/۵ دلار بر تن است. در صورتی که متوسط قیمتی که در ماه‌های اخیر صادرکنندگان کنسانتره و گندله در بندرعباس می‌توانند محصول خود را به فروش برسانند به ترتیب ۷۰ دلار بر تن و ۹۰ دلار بر تن است که موجب جذابیت صادرات این محصولات شده است.

۳. ظرفیت‌های تولید کنسانتره و گندله سنگ آهن کشور نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۷ میزان

تولید واقعی کنسانتره و گندله به ترتیب ۷ و ۴/۲ میلیون تن بیش از نیاز کشور بوده است. بنابراین مازاد نیاز واحدهای فولادسازی به کنسانتره و گندله به سایر کشورها صادر شده است. لذا صادرات مازاد نیاز داخلی از ضررده شدن و تعطیلی واحدهای تولید کنسانتره و گندله جلوگیری و امکان سرمایه‌گذاری برای توسعه زنجیره ارزش را فراهم خواهد کرد.

مجموع نکات فوق نشان می‌دهد که اولاً بررسی‌های کارشناسی لازم برای وضع عوارض برای کد تعرفه‌های ذیل ۲۶۰۱ انجام نشده است و برای همه انواع سنگ آهن، عوارض صادراتی یکسانی وضع شده است که نیاز به بررسی کارشناسی و تجدیدنظر دارد. ثانیاً شکاف حدود ۲۰ دلاری قیمت‌های داخلی با قیمت‌های جهانی موجب تمایل تولیدکنندگان به صادرات محصولات خود شده است که نیازمند تجدیدنظر در سیاست‌های مداخله‌ای دولت در حوزه قیمتگذاری و بازگشت دولت به نقش تنظیم‌گری خود است. ثالثاً ایجاد امکانی برای صادرات مازاد نیاز کشور موجب فراهم شدن فرصتی برای تولیدکنندگان می‌شود که بتوانند از درآمدهای حاصل از صادرات محصولات فراوری شده اقدام به توسعه زنجیره ارزش تولید کنند.

۲-۱. انواع سنگ مس و کنسانتره مس (کد تعرفه ۲۶۰۳)

کد تعرفه گمرکی چهار رقمی ۲۶۰۳ برای انواع سنگ مس و کنسانتره‌های آن است که شامل تعدادی کد تعرفه هشت رقمی به شرح جدول زیر است.

جدول ۷. مواد معدنی مختلف ذیل کد تعرفه گمرکی ۲۶۰۳

ردیف	کد تعرفه (۲۶۰۳)	شرح	سهم* (درصد)
۱	۲۶۰۳۰۰۰۰	سنگ مس و کنسانتره‌های آن	۰
۲	۲۶۰۳۰۰۹۰	کنسانتره مس	۱۰۰
۳	۲۶۰۳۰۰۱۰	سنگ مس	۰

مأخذ: همان.

* سهم از میزان صادرات کل محصولات ذیل کد تعرفه ۲۶۰۳ در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸.

در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸، از میان کدهای هشت رقمی ذیل کد ۲۶۰۳، کل صادرات مربوط به کنسانتره مس با کد تعرفه ۲۶۰۳۰۰۹۰ بوده است که عمدتاً محصولات تولید شده توسط شرکت ملی صنایع مس ایران بوده است. در جدول ۸ آمار تولید و تجارت این محصول در سال‌های اخیر بررسی شده است.

جدول ۸. بررسی وضعیت تولید و تجارت سنگ مس و کنسانتره‌های آن در سال‌های اخیر

سال	صادرات (تن)	واردات (تن)	تولید واقعی کشور (تن)
۱۳۹۵	۶۰۸,۴۳۵	۴۰/۷	۱,۰۷۲,۸۶۴
۱۳۹۶	۶۱۲,۴۱۹	۱۱۷/۷	۱,۱۴۱,۱۸۹
۱۳۹۷	۲۰۹,۱۲۲	۱/۳	۱,۱۷۴,۴۸۶
۵ ماهه نخست ۱۳۹۸	۱۰۳,۷۷۸	۰/۰۵۹	۵۸۹,۶۶۹

مأخذ: همان و آمار سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو).

با توجه به آمار جدول ۸ و همچنین طرح‌های در دست اجرای شرکت ملی صنایع مس ایران به نظر می‌رسد که در حال حاضر میزان تولید کنسانتره مس در کشور بیش از نیاز داخلی به این محصول است و در سال‌های آینده و با افزایش ظرفیت کارخانه ذوب خاتون‌آباد به ۱۲۰ هزار تن تولید مس آند، میزان نیاز به کنسانتره مس افزایش خواهد یافت. با توجه به روند جهانی تقاضای مس و پیش‌بینی رشد تقاضا در سال‌های آینده و همچنین وجود تقاضای قابل توجه برای مواد اولیه تولید مس، صادرات بخشی از مازاد نیاز کشور به کنسانتره و سرمایه‌گذاری برای اکتشاف منابع معدنی جدید و توسعه واحدهای فراوری می‌تواند نقش مهمی در دستیابی به اهداف راهبردی این صنعت داشته باشد. بنابراین عوارض صادراتی وضع شده برای این ماده معدنی منطقی به نظر می‌رسد.

۳-۲-۱. انواع سنگ سرب، روی و کنسانتره‌های آنها (کد تعرفه‌های ۲۶۰۷ و ۲۶۰۸)

کد تعرفه گمرکی چهار رقمی ۲۶۰۷ برای انواع سنگ سرب و کنسانتره‌های آن و کد تعرفه ۲۶۰۸ برای انواع سنگ روی و کنسانتره‌های آن است که شامل تعدادی کد تعرفه هشت رقمی به شرح جدول زیر است.

جدول ۹. مواد معدنی مختلف ذیل کد تعرفه گمرکی ۲۶۰۷ و ۲۶۰۸

ردیف	کد تعرفه	شرح	سهم* (درصد)
سنگ سرب و کنسانتره‌های آن (۲۶۰۷)			
۱	۲۶۰۷۰۰۰۰	سنگ سرب و کنسانتره‌های آن	۰
۲	۲۶۰۷۰۰۱۰	سنگ سرب	۰~
۳	۲۶۰۷۰۰۳۰	کنسانتره سرب سولفیدی	۹۱/۶
۴	۲۶۰۷۰۰۲۰	کنسانتره سرب اکسیدی	۷/۳
۵	۲۶۰۷۰۰۹۰	سایر	۱/۱
سنگ روی و کنسانتره‌های آن (۲۶۰۸)			
۱	۲۶۰۸۰۰۰۰	سنگ روی و کنسانتره‌های آن	۰
۲	۲۶۰۸۰۰۱۰	سنگ روی	۲/۳
۳	۲۶۰۸۰۰۴۰	کنسانتره روی سولفیدی	۹۷/۷
۴	۲۶۰۸۰۰۲۰	کنسانتره روی اکسیدی	۰

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران.

* سهم از میزان صادرات کل محصولات ذیل کد تعرفه ۲۶۰۷ و ۲۶۰۸ در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸.

عمده صادرات محصولات ذیل کد تعرفه ۲۶۰۷ مربوط به کنسانتره سرب سولفیدی است. کنسانتره سرب سولفیدی به دلیل مسائل و ملاحظات زیست‌محیطی کاربرد قابل توجهی در کشور ندارد و میزان تولید این ماده معدنی مازاد بر نیاز داخل کشور است. براساس برآوردهای انجام شده حداکثر میزان نیاز کشور به کنسانتره سولفیدی ۱۰,۰۰۰ تن در سال است که مازاد نیاز کشور می‌تواند صادر شود. بنابراین وضع عوارض صادراتی ۲۰ درصد بر روی کنسانتره سولفیدی سرب (کد تعرفه: ۲۶۰۷۰۰۳۰) منطقی به نظر نمی‌رسد و با توجه به روند کاهشی قیمت‌های جهانی این ماده معدنی، تجدیدنظر در این عوارض و یا بازگشت به مصوبه سال ۱۳۹۷ شورای اقتصاد ضروری است تا از تعطیلی معادن کوچک و متوسط فعال در این حوزه جلوگیری شود. در ضمن با توجه به آلاینده بودن فرایند تولید سرب از کنسانتره سولفیدی سرب و نیاز به استانداردهای زیست‌محیطی، تمایل تولیدکنندگان به استفاده از روش‌های پیرومتالورژی آلاینده نسبت به روش‌های دیگر کمتر است به طوری که عمده سرب کشور از طریق بازیافت باتری‌های سرب - اسیدی مستعمل به صورت سرب ثانویه تولید می‌شود. همچنین عمده صادرات محصولات مرتبط با کد تعرفه ۲۶۰۸ نیز مربوط به کنسانتره روی سولفیدی است که این محصول نیز به دلیل تولید مازاد بر نیاز داخل می‌تواند صادر شود. بنابراین بازنگری در عوارض صادراتی کد تعرفه ۲۶۰۸۰۰۴۰ ضروری است.

۲-۱. انواع سنگ کروم و کنسانتره‌های آن (کد تعرفه ۲۶۱۰)

کد تعرفه گمرکی چهار رقمی ۲۶۱۰ برای انواع سنگ کروم و کنسانتره‌های آن است که شامل تعدادی کد تعرفه هشت رقمی به شرح جدول زیر است.

جدول ۱۰. مواد معدنی مختلف ذیل کد تعرفه گمرکی ۲۶۱۰

ردیف	کد تعرفه (۲۶۱۰)	شرح	سهم [*] (درصد)
۱	۲۶۱۰۰۰۱۰	سنگ کروم	۹۷/۱
۲	۲۶۱۰۰۰۹۰	کنسانتره کروم	۲/۹

مأخذ: همان.

* سهم از میزان صادرات کل محصولات ذیل کد تعرفه ۲۶۱۰ در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸.

ایران ظرفیت‌های قابل توجهی در ذخایر معدنی کرومیت دارد و در حال حاضر حدود ۵۰۰ هزار تن سنگ کروم در کشور تولید می‌شود. واحدهای مصرف‌کننده کرومیت کشور شامل مجتمع فروکروم سبزوآر با ظرفیت تولید ۱۵,۰۰۰ تن فروکروم در سال که سالیانه به ۴۵,۰۰۰ تن سنگ کرومیت نیاز دارد، شرکت معادن فاریاب و تعدادی از شرکت‌های دیگر بخش خصوصی نیز دارای کوره‌های تولید فروکروم هستند، اما در سال‌های اخیر به دلیل غیراقتصادی بودن، تولید این محصول را متوقف کرده و اقدام به تولید فرومگنز کرده‌اند. در ایران حدود ۹۵ معدن فعال کرومیت با ذخیره قطعی ۱۹/۳ میلیون

تن وجود دارد که عمدتاً در استان‌های خراسان جنوبی، خراسان رضوی و کرمان هستند. بنابراین وضع عوارض صادراتی ۲۵ درصد بر روی کد تعرفه ۲۶۱۰ در شرایط فعلی کشور که تولید کرومیت مازاد نیاز داخلی است و هزینه‌های معدن‌کاران به دلیل تحریم‌ها افزایش یافته، منطقی به نظر نمی‌رسد و نیازمند تجدیدنظر، بررسی کارشناسی و یا بازگشت به مصوبه سال ۱۳۹۷ شورای اقتصاد است.

۵-۲-۱. انواع سنگ و سنگ ساختمانی و تزئینی (کد تعرفه‌های ۲۵۱۵ و ۲۵۱۶)

کد تعرفه گمرکی چهار رقمی ۲۵۱۵ و ۲۵۱۶ برای انواع سنگ و سنگ ساختمانی و تزئینی است که شامل تعدادی کد تعرفه هشت رقمی به شرح جدول زیر است.

جدول ۱۱. مواد معدنی مختلف ذیل کد تعرفه گمرکی ۲۵۱۵ و ۲۵۱۶

ردیف	کد تعرفه (۲۵۱۵ و ۲۵۱۶)	شرح	سهم* (درصد)
۱	۲۵۱۵۱۱۱۰	مرمر	۴/۸
۲	۲۵۱۵۱۱۲۰	تراورتن	۹/۸
۳	۲۵۱۵۱۱۳۰	سنگ‌های موسوم به چینی و کریستال	۰~
۴	۲۵۱۵۱۱۹۰	مرمریت	۷۹/۱
۵	۲۵۱۵۱۲۰۰	سنگ فقط بریده شده به وسیله اره یا به نحوی دیگر، به صورت بلوک (Block) یا به شکل لوح (Slabs) مربع یا مربع مستطیل	۱/۸
۶	۲۵۱۵۲۰۰۰	سنگ‌های اکوسین و سایر سنگ‌های آهکی برای تراش یا ساختمان، سنگ رخام (Alabaster)	.
۷	۲۵۱۶۱۱۰۰	کار نشده یا ناهمواری گرفته شده	۰~
۸	۲۵۱۶۱۲۰۰	فقط بریده شده به وسیله اره یا به نحوی دیگر به صورت بلوک (Block) یا به شکل لوح (Slabs) مربع یا مربع مستطیل	۳/۲
۹	۲۵۱۶۲۰۰۰	ماسه سنگ	۰~
۱۰	۲۵۱۶۹۰۰۰	سایر سنگ‌های تراش یا ساختمان	۰~

مأخذ: همان.

* سهم از میزان صادرات کل محصولات ذیل کد تعرفه ۲۵۱۵ و ۲۵۱۶ در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸.

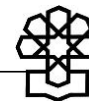
عمده صادرات کد تعرفه‌های ۲۵۱۵ و ۲۵۱۶ مربوط به سنگ مرمر، تراورتن و مرمریت است (حدود ۹۵ درصد) و ۵ درصد مابقی مربوط به سنگ‌های بریده شده است. در حال حاضر حدود ۲,۰۰۰ معدن سنگ ساختمانی و تزئینی در کشور وجود دارد که دارای پروانه بهره‌برداری هستند و از این تعداد حدود ۱۲۰۰ معدن فعال و مابقی غیرفعال هستند. غیرفعال بودن حدود ۸۰۰ معدن سنگ ساختمانی (۴۰ درصد تعداد کل معادن سنگ کشور) نشان‌دهنده وضعیت عرضه و تقاضای داخلی و جهانی این محصول است. با توجه به ذخایر قطعی نسبتاً بالای سنگ‌های ساختمانی کشور (حدود ۱/۸ میلیارد تن) و صادرات سالانه ۸۰۰ هزار تن انواع سنگ ساختمانی و تزئینی، وضع عوارض صادراتی ۲۰ درصد غیرمنطقی به نظر

می‌رسد و نیازمند بررسی کارشناسی و تجدیدنظر است. رکود بازار داخلی در کنار عوارض صادراتی وضع شده به تعطیلی و غیرفعال شدن معادن سنگ ساختمانی و تزئینی منجر خواهد شد.

۳-۱. ارزیابی عوارض صادراتی وضع شده برای صادرات مواد معدنی

وضع عوارض صادراتی به‌عنوان یکی از ابزارهای دولت برای ایفای نقش تنظیم‌گری در بازار و حمایت از رشد و توسعه زنجیره ارزش تولید است. بنابراین با توجه به شرایط عرضه و تقاضای بازارهای داخلی و جهانی و قیمت مواد معدنی، امکان وضع تعرفه برای تنظیم بازار داخلی کشور براساس قوانین و مقررات بر روی مواد خام و مواد با ارزش افزوده پایین وجود دارد. در قوانین و مقررات کشور که به تفصیل در بخش ۲-۱ بررسی شد، در صورتی که دولت بخواهد برای کالاهایی عوارض صادراتی وضع کند، تا ۵ سال امکان تغییر این عوارض را ندارد و پس از تصویب این عوارض، باید فرصت سه ماهه‌ای به فعالان اقتصادی داده شود تا بتوانند فعالیت‌های اقتصادی و تجاری خود را با مصوبات جدید هماهنگ کنند. شایان ذکر است که به‌دلیل قیمت یارانه‌ای حامل‌های انرژی در کشور و همچنین سرکوب قیمت مواد معدنی و فلزی در داخل کشور به‌دلیل سیاست‌های مداخله‌ای دولت، شکاف قیمتی نسبتاً بزرگی میان قیمت مواد معدنی در داخل کشور با قیمت‌های جهانی ایجاد شده است و کاهش ارزش ریال در سال ۱۳۹۷، صادرات مواد معدنی و فلزی را برای تولیدکنندگان جذاب کرده است.

برای برنامه‌ریزی میان‌مدت و بلندمدت برای تنظیم بازار محصولات معدنی و فلزی، وضع عوارض صادراتی تنها اقدام مؤثر نخواهد بود. بنابراین دولت باید ضمن تدوین برنامه‌ای جامع برای آزادسازی قیمت حامل‌های انرژی براساس ظرفیت و تاب‌آوری صنایع موجود، از مداخله قیمتی در بازار خودداری کند تا شکاف قیمتی ایجاد شده میان قیمت‌های داخلی و صادراتی کاهش یابد. همچنین دولت می‌تواند از بستر بورس کالا برای تعمیق بازار محصولات معدنی و فلزی استفاده کند. پس از فراهم شدن زیرساخت‌ها، وضع عوارض صادراتی تنها در مواردی که صنایع داخلی کشور به آن نیاز دارد و محدودیت منابع در کشور وجود دارد، قابل توجیه است که باید ضمن کار کارشناسی و مشورت با تولیدکنندگان و فعالان اقتصادی و براساس قوانین و مقررات کشور وضع شود، اما به‌عنوان یک اقدام کوتاه‌مدت، عوارض صادراتی وضع شده که با مجوز شورای سران (به‌دلیل شرایط خاص کشور در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸) انجام شده است باید مورد بازنگری و مطالعات کارشناسی قرار گیرد. جدول ۱۲، خلاصه‌ای از ارزیابی انجام شده در این گزارش بر روی عوارض صادراتی مواد معدنی را نشان می‌دهد. از مجموع ۱۲ کد تعرفه گمرکی که عوارض صادراتی برای آنها وضع شده است، ۶ کد تعرفه نیازمند بررسی کارشناسی و بازنگری در عوارض صادراتی وضع شده است.

جدول ۱۲. ارزیابی عوارض صادراتی وضع شده بر روی مواد معدنی

کد تعرفه	کالا	عوارض صادراتی (درصد)	ارزیابی
۲۶۰۱	سنگ آهن، کنسانتره و گندله	۲۵	دلایل بازنگری و بررسی کارشناسی: - وضع عوارض یکسان برای همه کد تعرفه‌ها - تولید برخی کد تعرفه‌ها مازاد نیاز داخل است. - عدم مصرف هماتیت کم‌عیار در فولادسازی
۲۶۰۲	سنگ منگنز و کنسانتره	۲۵	-
۲۶۰۳	سنگ مس و کنسانتره	۱۰	-
۲۶۰۷	سنگ سرب و انواع کنسانتره	۲۰	دلایل بازنگری و بررسی کارشناسی: - تولید مازاد بر نیاز داخل کنسانتره سولفیدی - مشکلات و مسائل زیست‌محیطی روش تولید
۲۶۰۸	سنگ روی و انواع کنسانتره	۳۰	دلایل بازنگری و بررسی کارشناسی: - تولید مازاد بر نیاز داخل کنسانتره سولفیدی - مشکلات و مسائل زیست‌محیطی روش تولید
۲۶۱۰	سنگ کروم و کنسانتره	۲۵	دلایل بازنگری و بررسی کارشناسی: - تولید مازاد بر نیاز داخل کرومیت - غیراقتصادی بودن تولید فروکروم در کشور
۲۸۲۱	اکسید و هیدرواکسید آهن	۲۰	-
۲۵۱۹۱۰۰۰	منیزیت	۳۰	-
۲۵۲۹۲۱۰۰	فلوئور کلسیم	۲۵	-
۲۵۲۹۲۲۰۰	فلوئور کلسیم	۲۵	-
۲۵۱۵	سنگ ساختمانی و تزئینی	۲۰	دلایل بازنگری و بررسی کارشناسی: - رکود بازار داخلی - غیرفعال بودن ۵۰٪ معادن کوچک و متوسط - تولید مازاد بر نیاز داخل کشور
۲۵۱۶	سنگ ساختمانی و تزئینی	۲۰	- غیراقتصادی بودن ایجاد برخی واحدهای فراوری سنگ ساختمانی و تزئینی - عدم حمایت از برندسازی سنگ ساختمانی و تزئینی ایران و بازاریابی جهانی

مآخذ: آمار و اطلاعات انجمن سنگ ایران، انجمن‌های تولیدکنندگان و صادرکنندگان صنایع و معادن سرب و روی ایران، خانه معدن ایران، آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران، آمار سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو).

۴-۱. رویدادهای داخلی حوزه معادن و صنایع معدنی در تابستان ۱۳۹۸

جدول ۱۳، خلاصه‌ای از رویدادهای داخلی در حوزه معادن و صنایع معدنی ایران را نشان می‌دهد.

جدول ۱۳. تحولات مهم داخلی حوزه معادن و صنایع معدنی در تابستان ۱۳۹۸

ردیف	رویداد	بازه زمانی
۱	شرکت گهرزمین در سال ۱۳۹۷ بیش از ۱۰۰ میلیون دلار صادرات داشته است.	تیر ۱۳۹۸
۲	آریان فولاد با تولید نبشی‌های سایز ۱۳ تا ۲۰ مورد نیاز ساخت دکل برای صنایع برق، نفت و مخابرات کشور را از واردات دکل بی‌نیاز کرد.	تیر ۱۳۹۸
۳	شرکت‌های گروه توسعه ملی، فولاد مبارکه، فولاد خوزستان، بانک آینده، تأمین سرمایه تمدن، سرمایه‌گذاری نفت و گاز تأمین و ذوب‌آهن اصفهان اعضای جدید هیئت‌مدیره بورس کالای ایران شدند.	تیر ۱۳۹۸
۴	میدکو، معدن سنگ‌آهن جلال‌آباد ززند، بزرگ‌ترین معدن سنگ آهن ایران مرکزی را احیا کرد.	تیر ۱۳۹۸
۵	قرارداد صادرات ۴۰۰ هزار تنی میلگرد میان آتیه فولاد خلیج فارس و تجار عراقی	تیر ۱۳۹۸
۶	افزایش سرمایه صددرصدی شرکت معدنی و صنعتی گل‌گهر	تیر ۱۳۹۸
۷	بخشنامه گمرک برای مشروط شدن صادرات مس به اخذ مجوز از وزارت صمت	تیر ۱۳۹۸
۸	سقوط قطعه صنعتی از ارتفاع دو متری بر سر یک کارگر در فولاد سنگان موجب فوت کارگر شد.	تیر ۱۳۹۸
۹	شرکت ملی مس ایران در ۳ ماهه نخست ۱۳۹۸ به میزان ۴۷ درصد درآمد سال ۱۳۹۷ درآمد داشت	تیر ۱۳۹۸
۱۰	شرکت اپال پارسیمان سنگان به‌عنوان واحد نمونه و کارآفرین برتر شرق کشور انتخاب شد	تیر ۱۳۹۸
۱۱	خبر بهره‌برداری کارخانه اسید سولفوریک خاتون‌آباد تا پایان سال	تیر ۱۳۹۸
۱۲	فولاد خراسان واحد نمونه صنعتی و معدنی استان شد	تیر ۱۳۹۸
۱۳	افتتاح کارخانه ۴۰,۰۰۰ تنی آلومینیم جاجرم	تیر ۱۳۹۸
۱۴	راه‌اندازی کوره شماره یک کارخانه آهنک و دولومیت شرکت ممرادکو	تیر ۱۳۹۸
۱۵	جذب سرمایه‌گذار برای فعال‌سازی ۲۰ معدن کوچک مقیاس در استان فارس	تیر ۱۳۹۸
۱۶	انفجار در کوره ذوب کرومیت رفسنجان و کشته شدن دو کارگر	تیر ۱۳۹۸
۱۷	شرکت‌های خصوصی در سنگان متعهد به تأمین سنگ آهن ذوب آهن اصفهان شدند	تیر ۱۳۹۸
۱۸	واردات خاک و کنسانتره سنگ آهن، مس و سرب و روی با هدف ایجاد ارزش‌افزوده در داخل با حمایت وزارت صمت آزاد شد	تیر ۱۳۹۸
۱۹	رشد ۶/۱ درصدی تولید فولاد خام در سه ماهه نخست سال ۱۳۹۸	مرداد ۱۳۹۸
۲۰	کاتالیست‌های ریفرمینگ تولیدی شرکت گسترش فناوری خوارزمی در ریفرمر مجتمع صنعتی ذوب آهن پاسارگاد بارگذاری شد	مرداد ۱۳۹۸
۲۱	خبر رشد ۱۰۲ درصدی سود خالص فولاد مبارکه در سال ۱۳۹۷	مرداد ۱۳۹۸
۲۲	خبر رشد ۱۰۰ درصدی فروش ذوب آهن اصفهان در خردادماه ۱۳۹۸	مرداد ۱۳۹۸
۲۳	تولید تیرآهن فوق سبک صادراتی به وزن ۱۰۵ کیلوگرم در خط ۶۵۰ بخش نورد تیرآهن گروه ملی فولاد ایران	مرداد ۱۳۹۸
۲۴	سرمایه‌گذاری ۱,۱۳۰ میلیارد تومانی بخش خصوصی در حوزه معدن طی ۷ ماه منتهی به مرداد ۱۳۹۸	مرداد ۱۳۹۸
۲۵	دو شرکت گهر ترابر و نماد ریل که از شرکت‌های زیرمجموعه شرکت معدنی و صنعتی گل‌گهر هستند با هدف افزایش بهره‌وری و سرعت حمل محصول به بندرعباس، ادغام شدند	مرداد ۱۳۹۸
۲۶	بهره‌برداری فاز اول کارخانه ۵۰۰ هزار تنی کنسانتره شرکت سنگ آهن آفتاب در عشق‌آباد طبس	مرداد ۱۳۹۸
۲۷	همکاری ایمیدرو و استانداری زنجان در احیای معادن کوچک مقیاس	مرداد ۱۳۹۸
۲۸	بزرگ‌ترین شرکت اکتشافی کشور با سهام‌داری ذوب آهن اصفهان، فولاد مبارکه و فولاد خوزستان در تاریخ ۵۰ ساله ایران تأسیس شد	مرداد ۱۳۹۸
۲۹	فروش چهار ماهه شرکت‌های بزرگ معدنی ۹۳ درصد افزایش یافت	مرداد ۱۳۹۸

ردیف	رویداد	بازه زمانی
۳۰	افتتاح ذوب آهن اسدآباد به عنوان تنها کارخانه فرومگنز کشور	مرداد ۱۳۹۸
۳۱	شرکت معدنی و صنعتی گل گهر، به عنوان بزرگترین تولیدکننده کنسانتره سنگ آهن کشور اقدام به راه اندازی یک خط یک میلیون تنی بومی کرد	مرداد ۱۳۹۸
۳۲	بارگذاری جاذب های اکسید روی توسط شرکت گسترش فناوری خوارزمی در مجتمع فولاد مبارکه اصفهان	مرداد ۱۳۹۸
۳۳	افت ۶۰ درصدی سرمایه گذاری خارجی در بخش صنعت، معدن و تجارت در چهار ماهه ابتدای سال ۱۳۹۸ نسبت به مدت مشابه سال قبل	مرداد ۱۳۹۸
۳۴	افزایش سرمایه ۶۲ درصدی شرکت فولاد مبارکه اصفهان	شهریور ۱۳۹۸
۳۵	اعلام وضع عوارض صادراتی بر روی مواد معدنی از جمله سنگ آهن	شهریور ۱۳۹۸
۳۶	رکورد ۴۰ درصدی استفاده از آهن اسفنجی در کوره القایی هلدینگ گسترش صنایع و معادن ماهان	شهریور ۱۳۹۸
۳۷	آغاز عملیات اجرایی برای اکتشاف مواد معدنی در بیش از ۳۰۰ هزار کیلومترمربع از عرصه ها و پهنه های شناسایی شده و قابل اجرا در کشور	شهریور ۱۳۹۸
۳۸	صدور مجوز افزایش سرمایه ۱۰۰ درصدی فولاد ارفع	شهریور ۱۳۹۸
۳۹	آغاز بهره برداری از کارخانه فراوری زغال سنگ طیس	شهریور ۱۳۹۸
۴۰	افت ۴۰ درصدی تولید سنگ آهن دانه بندی تا پایان مردادماه	شهریور ۱۳۹۸
۴۱	رشد ۱۱ درصدی تولید آهن اسفنجی در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸	شهریور ۱۳۹۸
۴۲	رشد ۴ درصدی تولید شمش فولاد تا پایان مردادماه ۱۳۹۸	شهریور ۱۳۹۸
۴۳	اعلام اجرای عوارض صادراتی مواد معدنی از مهرماه ۱۳۹۸	شهریور ۱۳۹۸
۴۴	شرکت فولاد مبارکه اصفهان دومین و صنایع ملی مس ایران سومین شرکت بزرگ بورس و فرابورس ایران شدند	شهریور ۱۳۹۸
۴۵	شرکت ملی مس افزایش سرمایه ۳۰ درصدی به مبلغ ۲,۳۴۰ میلیارد تومان انجام داد	شهریور ۱۳۹۸
۴۶	تمدید مجوز صادرات مقاطع طولی فولادی بدون تأیید وزارت صمت تا پایان مهرماه ۱۳۹۸	شهریور ۱۳۹۸

۲. تحولات بین المللی بخش معادن و صنایع معدنی

۲-۱. تحولات تیرماه ۱۳۹۸ (۲۲ ژوئن ۲۰۱۹ تا ۲۲ جولای ۲۰۱۹)

– افزایش قیمت جهانی مس

قیمت جهانی مس از مرز ۶۰۰۰ دلار عبور کرد که از عوامل این افزایش قیمت می توان به بهبود وضعیت قراردادهای بورس فلزات لندن به سمت خرید بلندمدت، ادامه اعتصاب در معادن مس شیلی، تعیین سقف واردات قراضه مس به چین که به معنی تأمین تقاضا به صورت مس کاتد و کنسانتره است همچنین در سه ماه ابتدای ۲۰۱۹، تولید مس کاتد با افت ۱ درصدی مواجه شده و تقاضا افزایش ۸/۰ درصدی داشته است و بازار مس در سال ۲۰۱۹ کسری ۱۹۰ هزار تنی خواهد داشت که باید از طریق کاهش

موجودی انبارها تأمین شود^۱. مذاکرات رئیس‌جمهور چین و آمریکا در پایان ژوئن نیز بارقه‌های امید را برای آغاز مذاکره‌های مجدد ایجاد کرد.

– جهش شاخص سهام بازارهای جهانی

با اعلام خبر پیشرفت مذاکره‌های تجاری چین و ایالات متحده آمریکا توسط وزیر دارایی این آمریکا، شاخص سهام بازارهای جهانی افزایش یافت.

– افزایش قیمت‌های جهانی فولاد

قیمت بلیت ناحیه تانگشان چین و انواع محصولات فولادی این کشور رشد قابل ملاحظه‌ای داشت. افزایش قیمت سنگ آهن یکی از مهم‌ترین دلایل رشد قیمت‌های جهانی فولاد بوده است. این افزایش قیمت در چین تمایل فولادسازان این کشور را به صادرات محصولات خود کاهش داده و به دلیل مؤثر بودن چین در بازار جهانی فولاد، به دلیل کاهش عرضه جهانی، قیمت‌های فولاد و محصولات فولادی افزایش یافت.

– روشن تر شدن مسیر توافق تجاری میان چین و آمریکا

ایالات متحده آمریکا اقدام به صدور مجوز فروش قطعات تولید آمریکا به شرکت هواوی و متوقف شدن تعرفه ۲۵ درصد به روی ۳۰۰ میلیارد دلار کالای چینی کرد همچنین شرایط اخذ ویزا برای دانشجویان چین تسهیل شد. در مقابل، چین نیز شروع به خرید محصولات کشاورزی از آمریکا کرد و اولین سفارش سویا به میزان ۵۴۴ هزار تن را ارائه داد. این روند تصویر روشنی برای انجام مذاکره‌های تجاری میان ایالات متحده آمریکا و چین ایجاد کرد.

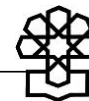
– خاتمه اعتصاب معدن مس چوکویکاماتا در شیلی

اعتصاب ۱۴ روزه در معدن مس چوکویکاماتا^۲ در شیلی خاتمه یافت و ۳ اتحادیه کارگری پیشنهاد کودلکو را برای افزایش حقوق و مزایا قبول کردند.

– تداوم روند افزایشی قیمت سنگ آهن و فولاد در بازار چین

تداوم رشد قیمت‌های فولاد موجب شد تا تجار به دلیل انتظار افزایش قیمت‌ها، از فروش محصولات خود خودداری کنند. کاهش میزان تولید و عرضه سنگ آهن در دنیا نیز از دیگر عوامل رشد قیمت فولاد و محصولات فولادی است.

۱. گزارش گروه مطالعات بین‌المللی مس (ICSG).

- تغییر روند موجودی انبارهای مس دنیا

موجودی انبارهای مس دنیا از ابتدای سال ۱۳۹۸ منفی بود. موجودی انبارها در اواخر ژوئن ۲۰۱۹، شاهد رشد ۶ درصدی بود.

- توقف روند صعودی قیمت سنگ آهن

روند افزایشی قیمت سنگ آهن - که در طی ۸ ماه اخیر ۸۸/۷ درصد افزایش داشت - در روز ۱۷ جولای متوقف شد. افزایش کمیسیون دریافتی بابت معاملات در بورس کالای دالیان چین به میزان ۶۶ درصد، اعلام شرکت BHP استرالیا درخصوص افزایش تولید تا سقف ۲۸۶ میلیون تن و بهبود امید به عرضه بیشتر سنگ آهن و کنسانتره در بازارهای جهانی و رشد صادرات بنادر استرالیا در ژوئن ۲۰۱۹ به حدود ۴۹ میلیون تن از دلایل توقف روند افزایشی رشد قیمت‌های جهانی سنگ آهن است.

- احتمال تولید ۱ میلیارد تن فولاد توسط چین در سال ۲۰۱۹

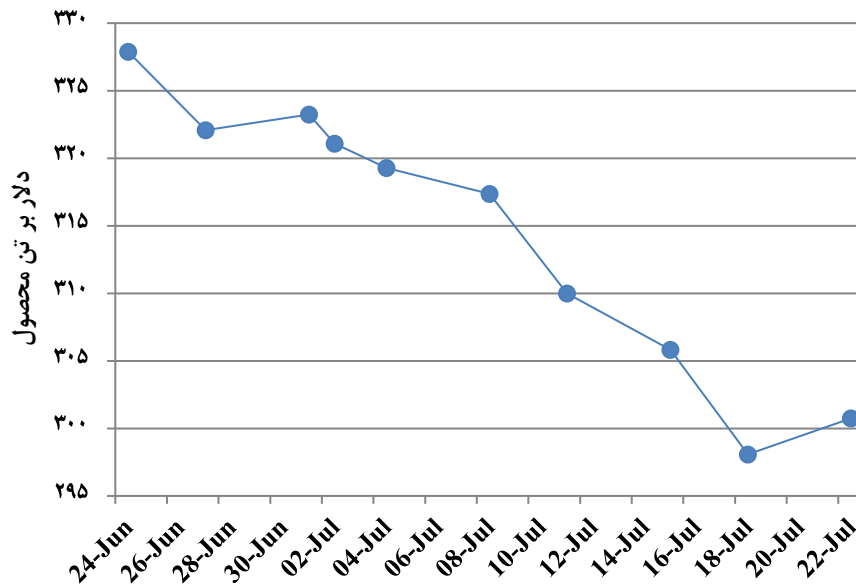
تولید فولاد چین در ژوئن ۲۰۱۹ به ۸۴/۵ میلیون تن رسید که رشد ۱۱ درصدی دارد. با روند تولید فولادسازان این کشور، انتظار می‌رود میزان تولید فولاد چین در سال ۲۰۱۹ به بیش از ۱ میلیارد تن برسد.

- افت تولید سنگ آهن و کنسانتره شرکت وله برزیل

انتشار گزارش عملکرد شرکت وله برزیل در سه ماهه دوم سال ۲۰۱۹ نشان داد که تولید سنگ آهن این شرکت در این بازه افت ۳۳/۶ درصدی داشته است که معادل ۳۲/۶ میلیون تن نسبت به سال قبل است. تولید گندله نیز ۲۹/۳ درصد کاهش داشته است. شرکت وله برنامه تولید ۲۰۱۹ خود را همچنان در محدوده ۳۰۷-۳۳۲ میلیون تن حفظ کرده و امید به رشد تولید در ادامه سال دارد که ناشی از بازگشت تدریجی نیمی از تولید در یکی از معادن این شرکت است.

در نمودارهای زیر تغییرات قیمتی محصولات مختلف معدنی و فلزی در تیرماه ۱۳۹۸ (۲۱ ژوئن تا ۲۲ جولای ۲۰۱۹) آمده است.

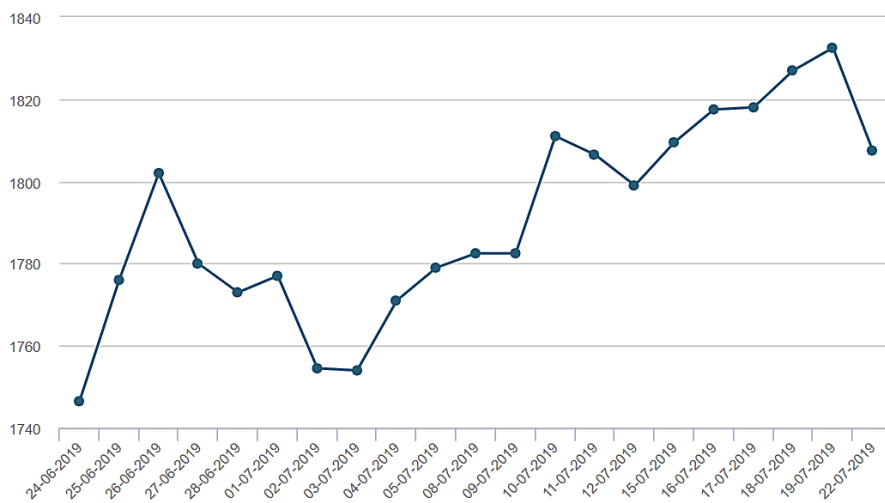
نمودار ۲. تغییرات قیمت جهانی پودر آلومینا در تیرماه ۱۳۹۸

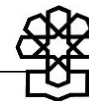
Source: Metal Bulletin

نمودار ۳. تغییرات قیمت جهانی شمش آلومینیم در بورس فلزات لندن در تیرماه ۱۳۹۸

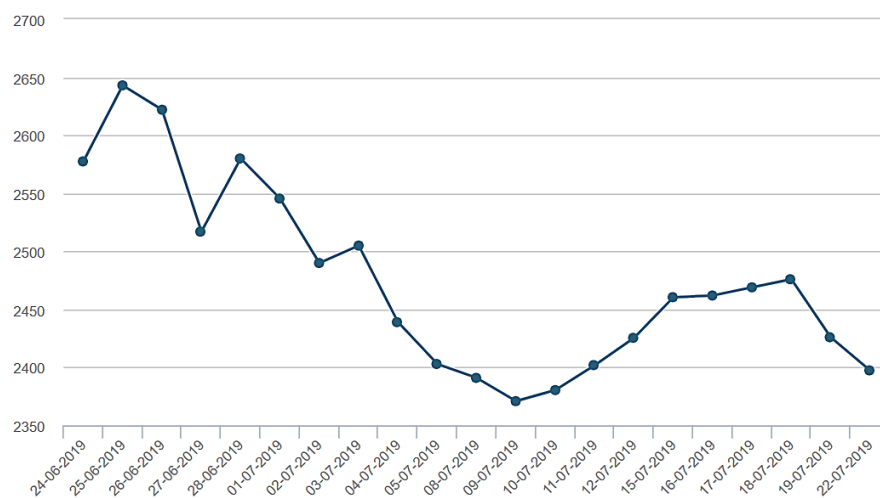
(دلار بر تن)

Source: London Metal Exchange (LME).

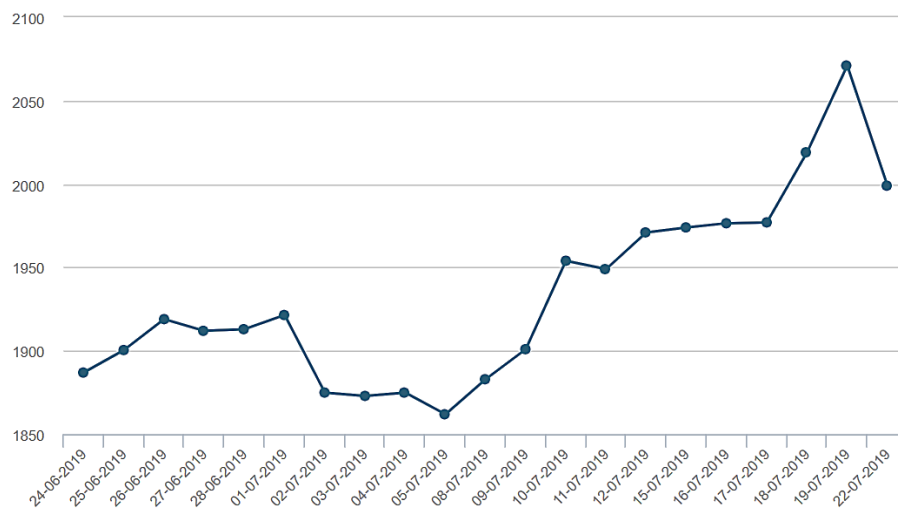

نمودار ۴. تغییرات قیمت جهانی شمش روی در بورس فلزات لندن در تیرماه ۱۳۹۸
(دلار بر تن)

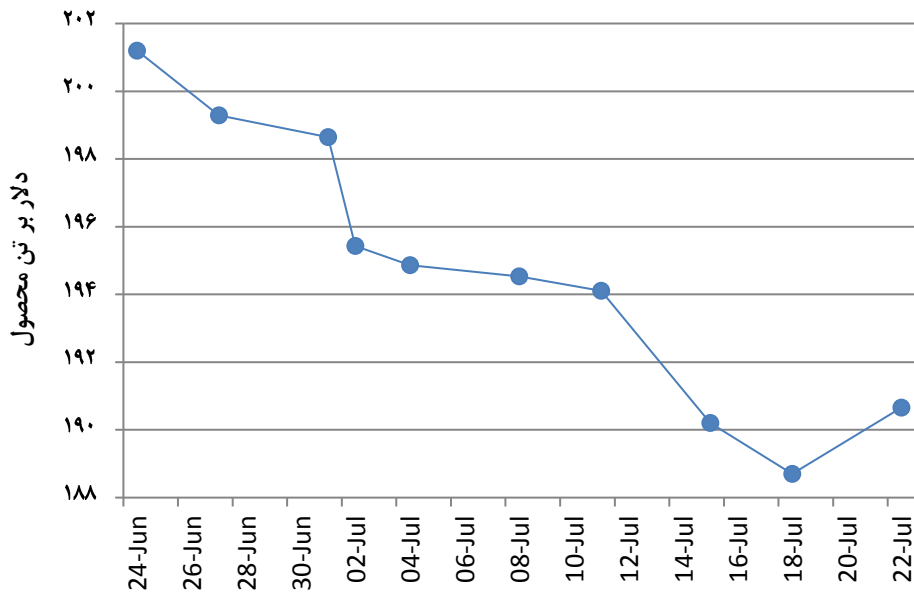
Source: London Metal Exchange (LME).

نمودار ۵. تغییرات قیمت جهانی شمش سرب در بورس فلزات لندن در تیرماه ۱۳۹۸
(دلار بر تن)

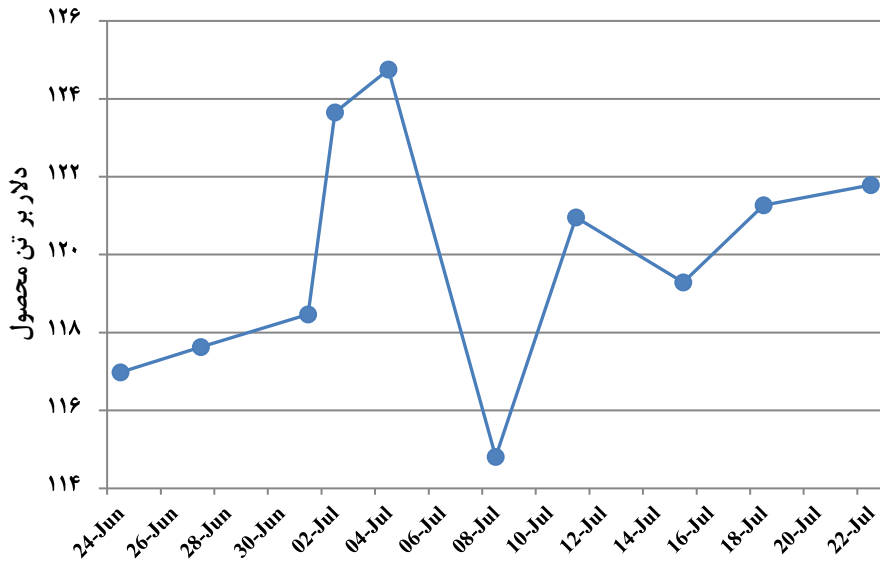
Source: London Metal Exchange (LME).

نمودار ۶. تغییرات قیمت زغال کک شو
در تیرماه ۱۳۹۸ (Coking Coal Premium Hard CFR China)

Source: Metal Bulletin.

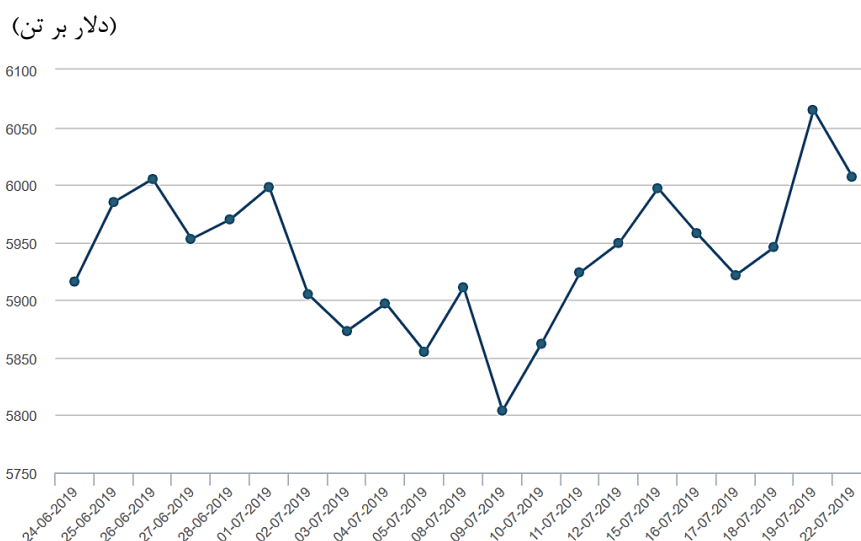
نمودار ۷. تغییرات قیمت سنگ آهن عیار ۶۲ درصد بنادر چین در تیرماه ۱۳۹۸

Source: Metal Bulletin

نمودار ۸. تغییرات قیمتی مس در بازار بورس لندن در تیرماه ۱۳۹۸

Source: London Metal Exchange (LME).

۲-۲. تحولات مردادماه ۱۳۹۸ (۲۳ جولای تا ۲۲ آگوست ۲۰۱۹)

– سقوط ۷ درصدی شاخص قیمت سنگ آهن

جنگ تجاری میان چین و ایالات متحده آمریکا و انتظار افت تقاضا منجر به کاهش ۷ درصدی شاخص قیمت سنگ آهن در بنادر چین شد و قیمت سنگ آهن به مرز ۱۰۸ دلار رسید.

– افزایش عرضه الکتروگرافیتی چین و کاهش قیمت در بازار

با کاهش قیمت الکتروگرافیتی در دنیا، سهام شرکت‌های تولیدکننده الکتروگرافیتی روندی نزولی طی کرده است. سهام شرکت‌های هندی^۱ طی یکسال گذشته ۷۵ و ۶۷ درصد سقوط کرده و سهام شرکت‌های ژاپنی^۲، ۴۶ درصد ارزان شده است. دلیل اصلی افت قیمت الکتروگرافیتی در دنیا افزایش عرضه چین به دلیل کاهش محدودیت‌های زیست‌محیطی است. همچنین افت قیمت جهانی نفت موجب کاهش قیمت ماده اولیه تولید الکتروگرافیتی یعنی کک سوزنی شده است.

– کاهش تولید فولاد چین در ماه جولای

رشد قیمت سنگ آهن باعث شد تا هزینه تولید فولادسازان چینی افزایش یابد و حاشیه سود فولادسازان را تحت تأثیر قرار دهد این مسئله به همراه اعمال محدودیت‌های زیست‌محیطی، باعث شد تا تولید فولاد چین در ماه جولای کاهش یابد. ضریب بهره‌برداری از کوره بلند فولادسازان نیز از ۷۰/۴ درصد به ۶۶/۴۱ درصد افت کرد.

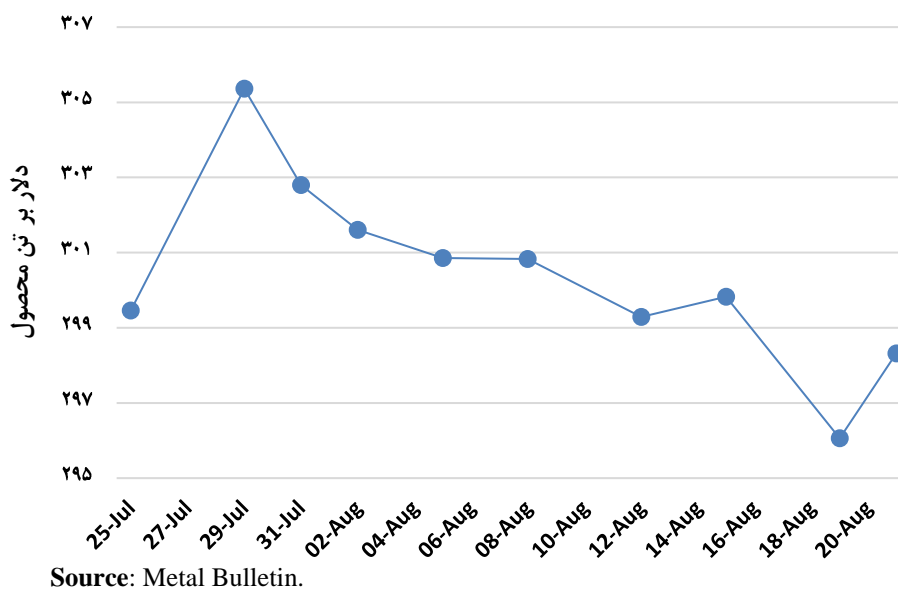
1. HEG and Graphite India

2. SDK

– تداوم کاهش قیمت سنگ آهن

شاخص قیمت سنگ آهن در بنادر چین در طی یک مسیر نزولی قرار گرفت و به کمترین سطح قیمت ماه‌های گذشته رسید. از جمله دلایل این افت قیمت، افزایش صادرات برزیل و استرالیاست. همچنین حاشیه سود پایین فولادسازان چینی عامل دیگر فشار بر قیمت‌هاست. نمودارهای زیر روند تحولات قیمتی را برای محصولات معدنی و فلزی مهم در دنیا برای مردادماه ۱۳۹۸ (۲۳ جولای تا ۲۲ آگوست ۲۰۱۹) نشان می‌دهد.

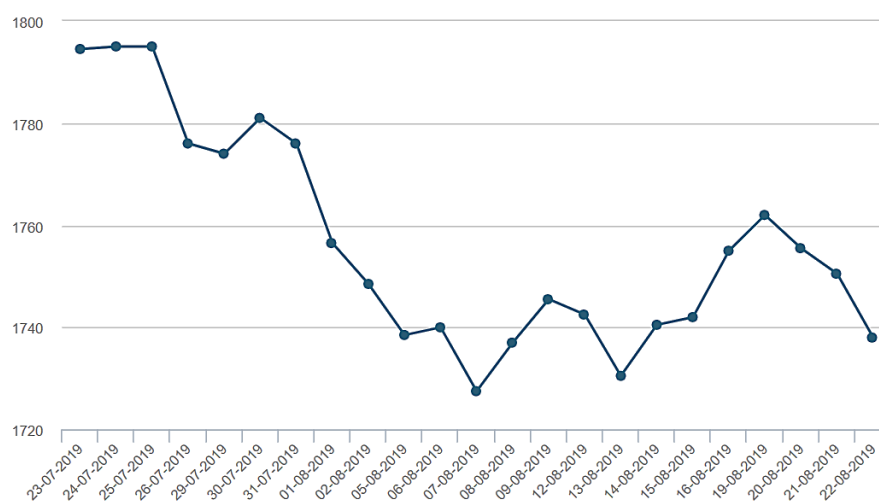
نمودار ۹. تغییرات قیمت جهانی پودر آلومینا در مردادماه ۱۳۹۸

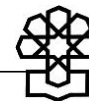
Source: Metal Bulletin.

نمودار ۱۰. تغییرات قیمت جهانی شمش آلومینیم در بورس فلزات لندن در تیرماه ۱۳۹۸

(دلار بر تن)

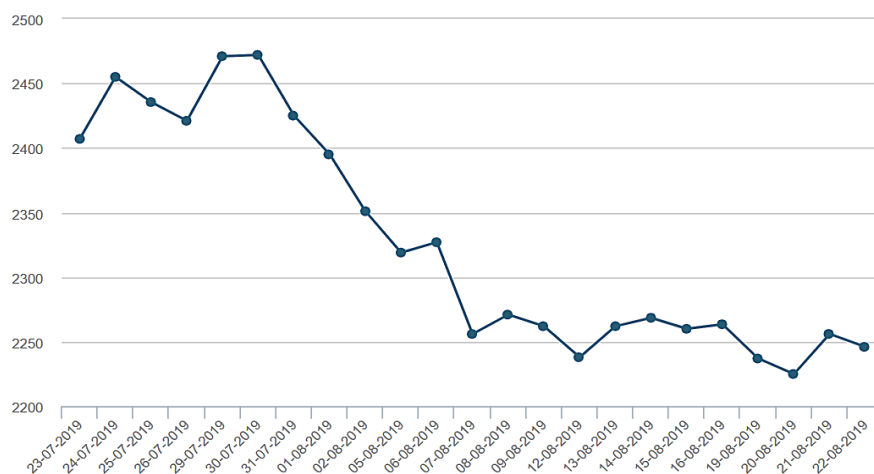

Source: London Metal Exchange (LME).

نمودار ۱۱. تغییرات قیمت جهانی شمش روی در بورس فلزات لندن در تیرماه ۱۳۹۸

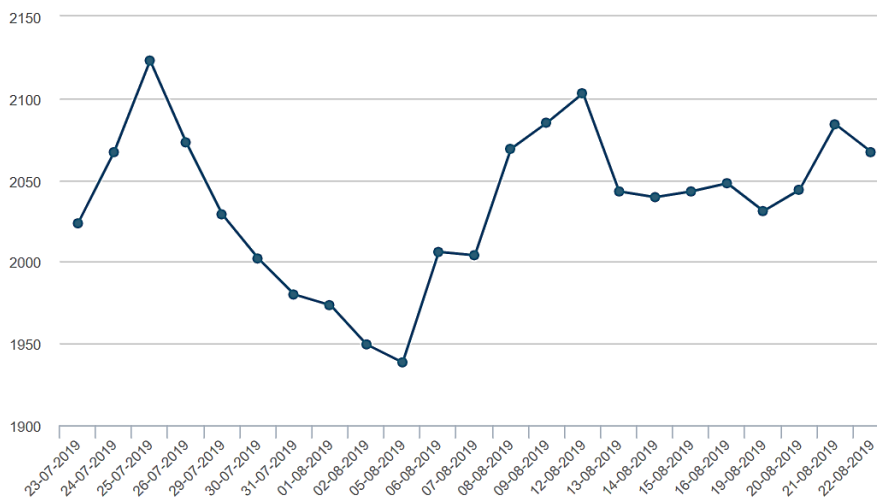
(دلار بر تن)

Source: Ibid.

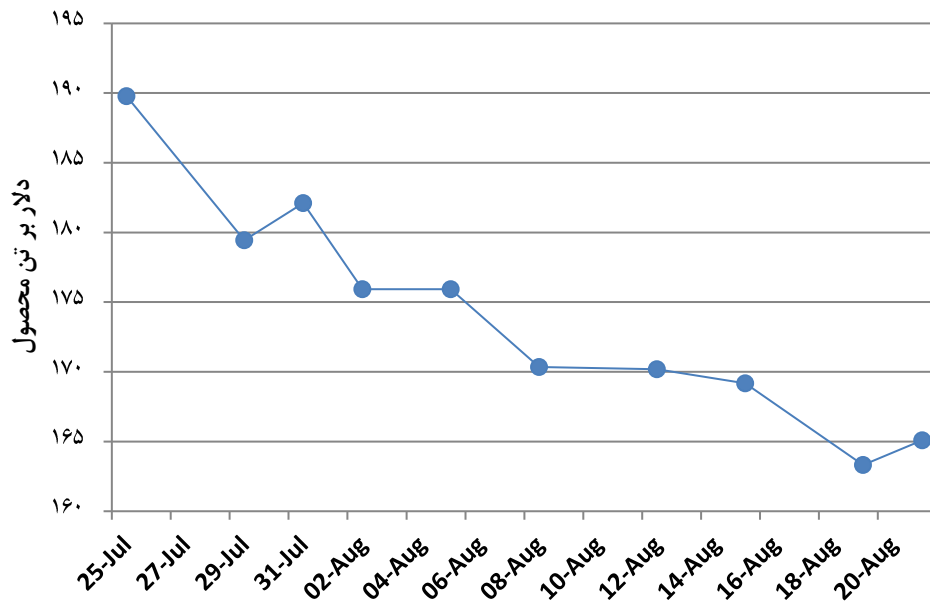
نمودار ۱۲. تغییرات قیمت جهانی شمش سرب در بورس فلزات لندن در تیرماه ۱۳۹۸

(دلار بر تن)

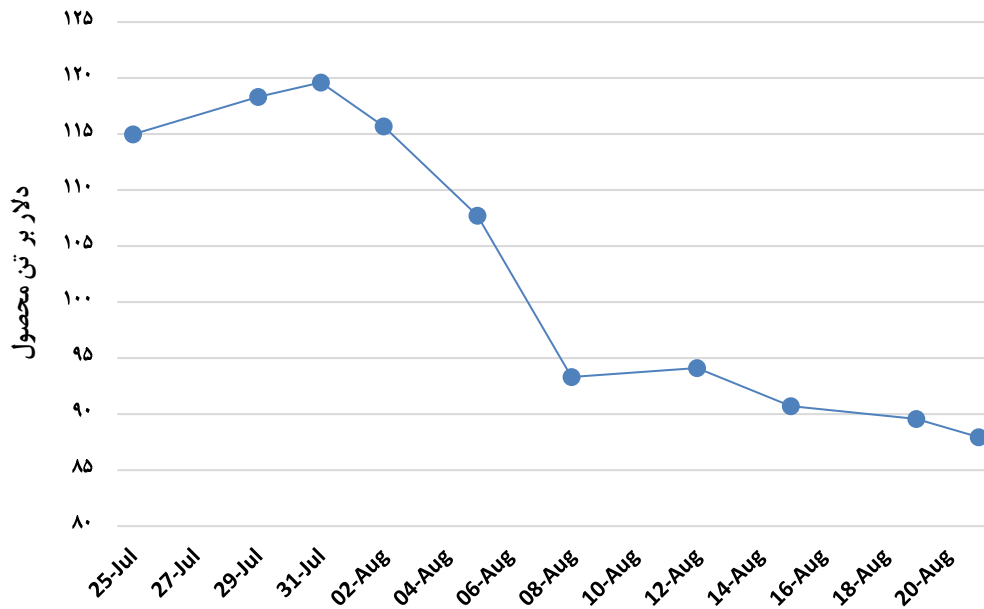
Source: Ibid.

نمودار ۱۳. روند تغییرات قیمت زغال سنگ کک‌شو (Coking Coal Premium Hard CFR China) در مردادماه ۱۳۹۸

Source: Metal Bulletin.

نمودار ۱۴. تغییرات قیمت سنگ آهن عیار ۶۲ درصد بنادر چین در مردادماه ۱۳۹۸

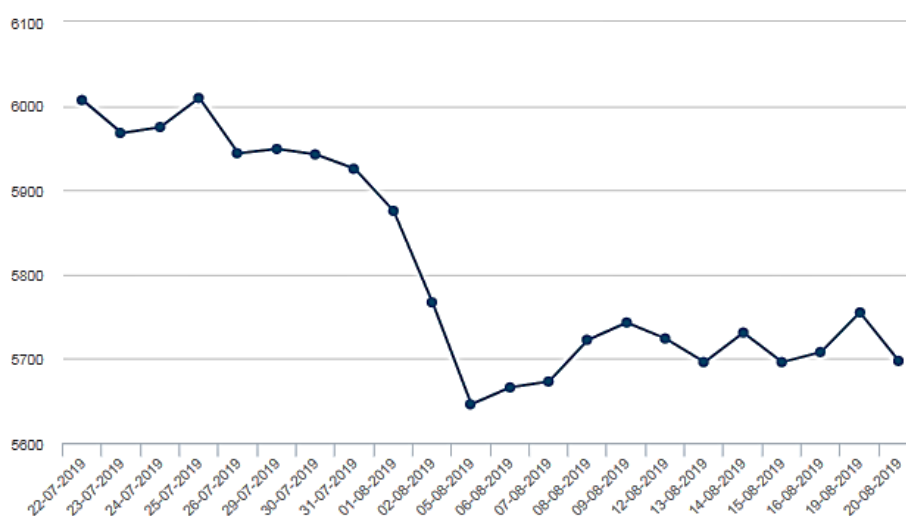

Source: Ibid.

نمودار ۱۵. تغییرات قیمت مس در بازار بورس فلزات لندن در مردادماه ۱۳۹۸

(دلار بر تن)

Source: London Metal Exchange (LME)

۲-۳. تحولات شهریور ۱۳۹۸ (۲۳ آگوست تا ۲۲ سپتامبر ۲۰۱۹)

- تداوم اقدامات تلافی جویانه جنگ تعرفه‌ها

آمریکا در اقدامی تلافی جویانه در برابر تعرفه ۵ الی ۱۰ درصد چین بر روی ۷۵ میلیارد دلار کالای آمریکایی، تعرفه گمرکی بر روی ۲۵۰ میلیارد دلار کالای چین از ۲۵ به ۳۰ درصد را افزایش داد. همچنین اقدام به افزایش تعرفه گمرکی بر روی ۳۰۰ میلیارد دلار کالای چینی از ۵ به ۱۰ درصد کرد.

- افزایش قیمت جهانی نیکل

در اوایل شهریورماه ۱۳۹۸، بازار فلزات شاهد افزایش ۹ درصدی قیمت نیکل و رسیدن به ۱۷,۹۰۰ دلار بود که از عوامل محرک آن می‌توان به تصمیم دولت اندونزی اشاره کرد که با هدف افزایش ارزش افزوده در صنایع داخلی، صادرات نیکل را که قرار بود در سال ۲۰۲۲ عملیاتی شود در ۳ ماهه آینده ممنوع کرد.

- افزایش قیمت سنگ آهن

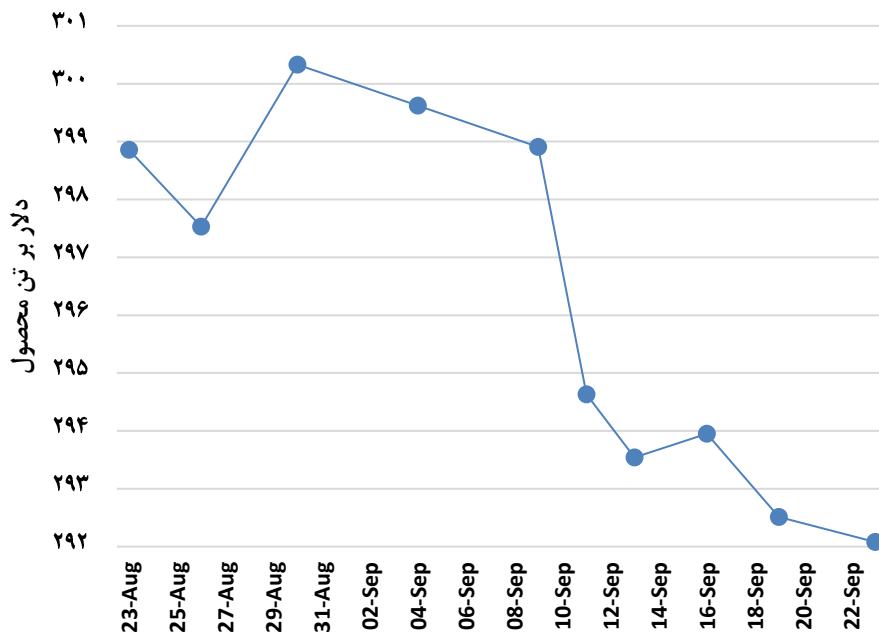
پس از مدتی نوسان قیمت سنگ آهن و ایجاد ثبات نسبی، در اوایل سپتامبر ۲۰۱۹، شاخص قیمت سنگ آهن در بنادر چین (عیار ۶۲٪) ۷٪ افزایش یافت و بار دیگر از مرز ۹۰ دلار عبور کرد. ایجاد محدودیت توسط دولت چین برای تولید گندله و آگلومره از مهم‌ترین دلایل این افزایش قیمت بود.

- کاهش قابل توجه قیمت پودر آلومینا (ماده اولیه تولید شمش آلومینیم)

قیمت پودر آلومینا در بنادر استرالیا به مرز ۲۹۲ دلار رسید که کمترین سطح در دو سال گذشته بود. عامل اصلی این سقوط قیمتی، اعلام خبر راه‌اندازی ۳ میلیون تن ظرفیت واحد پودر آلومینای در برزیل بود.

نمودارهای زیر روند تحولات قیمتی را برای محصولات معدنی و فلزی مهم در دنیا برای شهریورماه ۱۳۹۸ (۲۲ آگوست تا ۲۲ سپتامبر ۲۰۱۹) نشان می‌دهد.

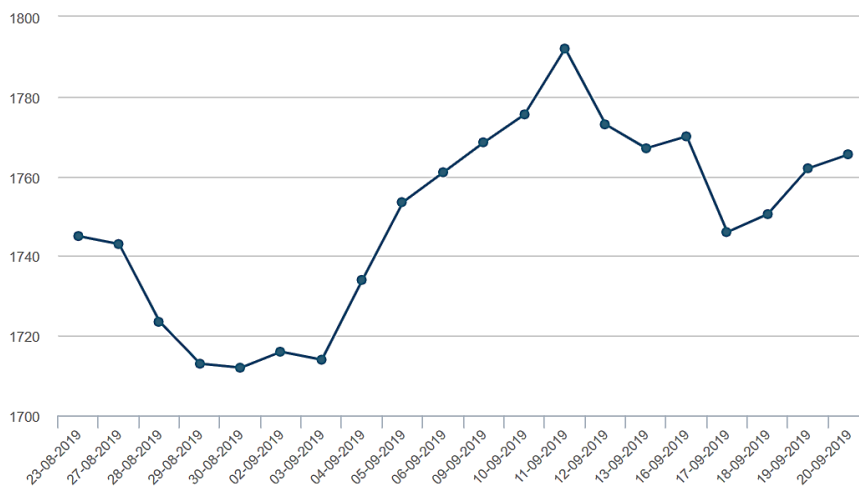
نمودار ۱۶. تغییرات قیمت جهانی پودر آلومینا در شهریورماه ۱۳۹۸

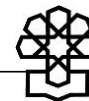
Source: Metal Bulletin

نمودار ۱۷. تغییرات قیمت آلومینیم در بازار بورس فلزات لندن در مردادماه ۱۳۹۸

(دلار بر تن)

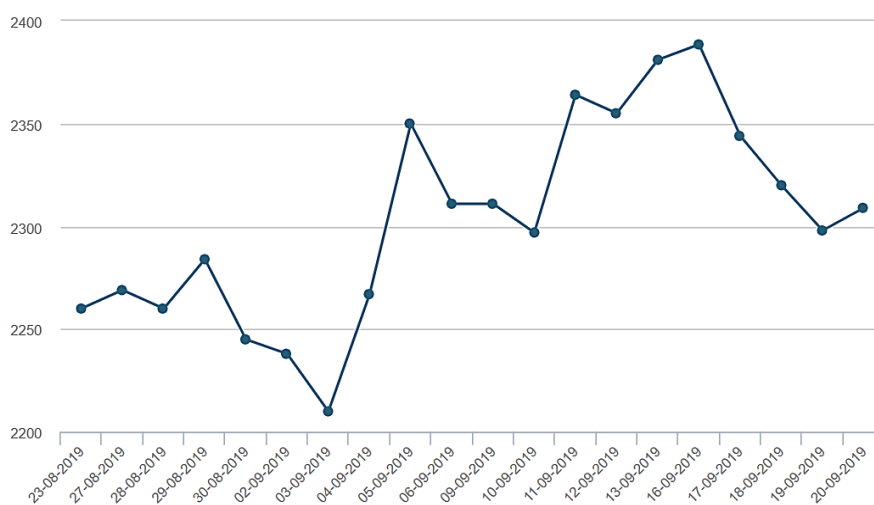

Source: London Metal Exchange (LME)

نمودار ۱۸. تغییرات قیمت روی در بازار بورس فلزات لندن در مردادماه ۱۳۹۸

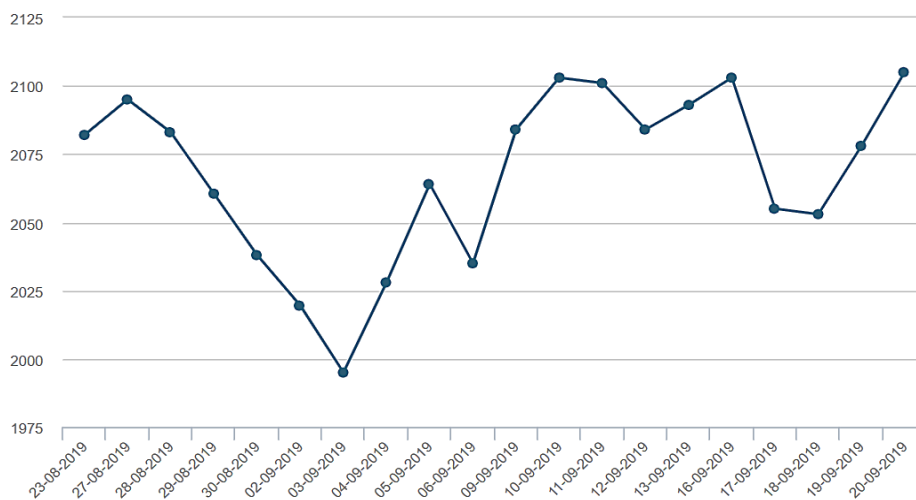
(دلار بر تن)

Source:Ibid.

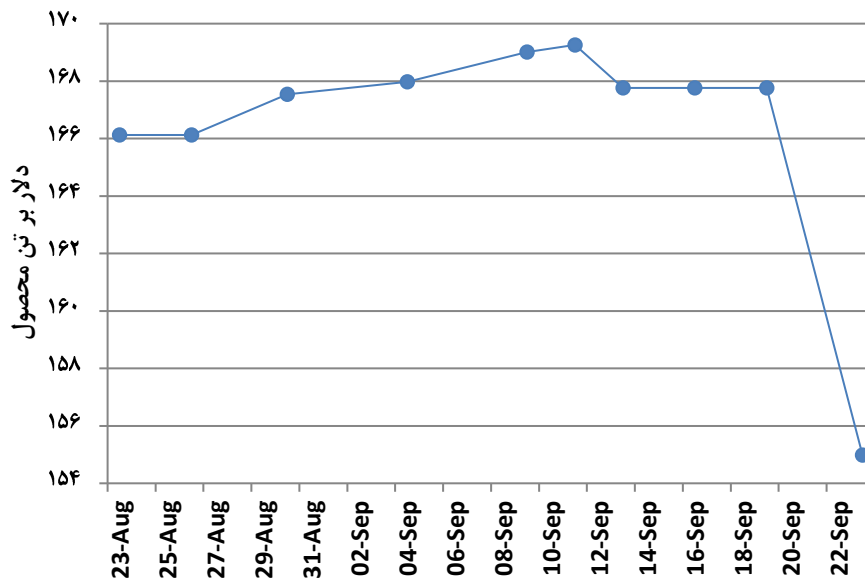
نمودار ۱۹. تغییرات قیمت سرب در بازار بورس فلزات لندن در مردادماه ۱۳۹۸

(دلار بر تن)

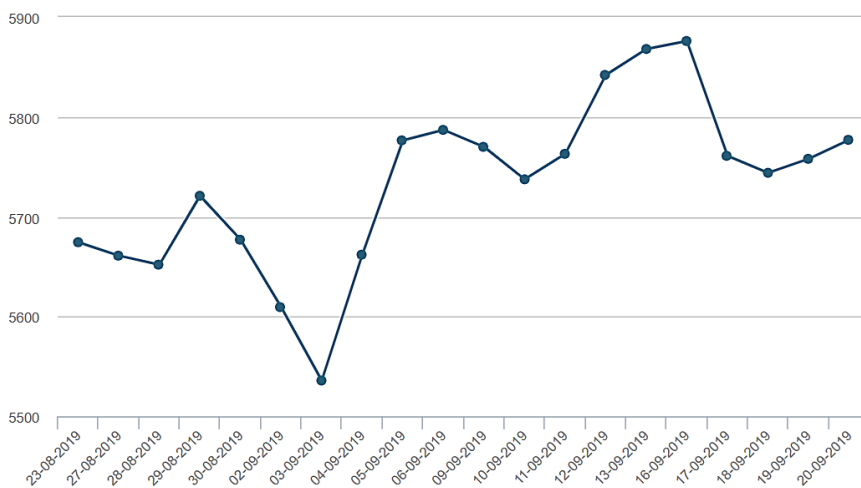
Source:Ibid.

نمودار ۲۰. روند تغییرات قیمت زغال سنگ کک شو (Coking Coal Premium Hard CFR China) در شهریورماه ۱۳۹۸

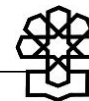

Source: Metal Bulletin

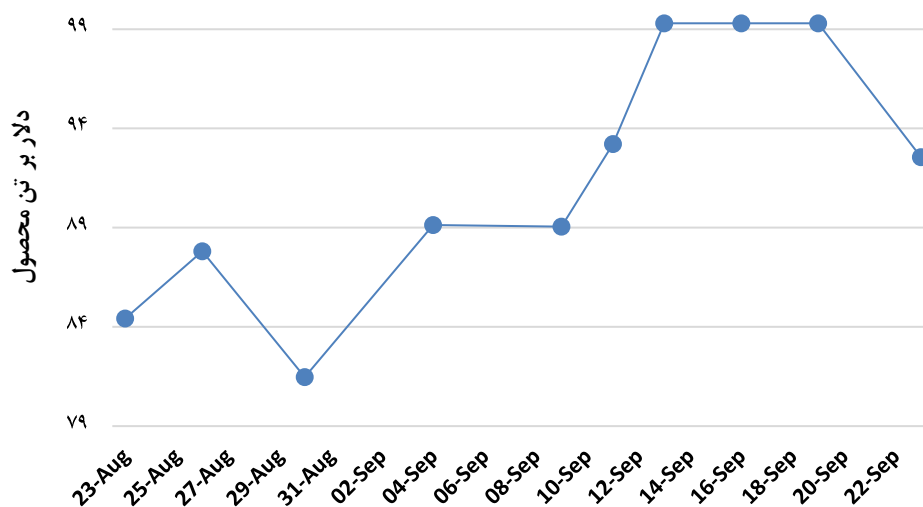
نمودار ۲۱. تغییرات قیمت مس در بازار بورس فلزات لندن در شهریورماه ۱۳۹۸ (دلار بر تن)

Source: London Metal Exchange (LME)

نمودار ۲۲. تغییرات قیمت سنگ آهن عیار ۶۲ درصد بنادر چین در بازه زمانی خرداد ماه ۱۳۹۸

Source: Metal Bulletin

۳. جمع‌بندی تحولات بین‌المللی و داخلی حوزه معادن و صنایع معدنی

۳-۱. تحولات داخلی

تولید عمده محصولات معدنی و فلزی کشور در ۶ ماهه نخست سال ۱۳۹۸ نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۷ با رشد همراه بوده است. تولید شمش فولاد رشد ۵ درصدی، محصولات فولادی رشد ۷ درصدی، آهن اسفنجی رشد ۹ درصدی و کاتد مس رشد ۱۵ درصدی داشته است. میزان تولید شمش آلومینیم کشور در مقایسه با سال گذشته حدود ۳۲ درصد کاهش داشته است که عمدتاً به دلیل مشکلات فنی و ابطال واگذاری واحدهای آلومینیم المهدی و هرمزال بوده است. با بررسی روند تولید شمش فولاد در ۶ ماهه نخست سال ۱۳۹۸ پیش‌بینی می‌شود که میزان تولید فولاد کشور در سال جاری به بیش از ۲۷ میلیون تن خواهد رسید و جایگاه ایران در جمع ۱۰ کشور بزرگ تولیدکننده فولاد دنیا تثبیت خواهد شد. براساس آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران، میزان صادرات مواد معدنی و صنایع معدنی کشور در ۵ ماهه نخست سال ۱۳۹۸ بالغ بر ۳/۷ میلیارد دلار بوده است. در میان مواد معدنی و فلزی، فولاد و محصولات فولادی، انواع سنگ آهن، کنسانتره و گندله، کاتد مس و محصولات مسی، سیمان، روی و محصولات روی بخش عمده صادرات این حوزه را به خود اختصاص داده‌اند.

یکی از موضوعات مهمی که بخش معدن و صنایع معدنی کشور را در سه ماهه دوم سال ۱۳۹۸ تحت تأثیر قرار داد، وضع عوارض صادراتی بر روی مواد معدنی مختلف بود که وزارت صنعت، معدن و تجارت با تصویب کمیته تخصصی شورای سران ابلاغ و اجرا کرد. یکی از دلایل اصلی وضع عوارض صادراتی بر مواد معدنی، صادرات حدود ۸ میلیون تن انواع سنگ آهن، کنسانتره و گندله در ۵ ماهه

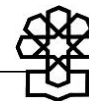
نخست سال ۱۳۹۸ بوده است که به دلیل شکاف قیمتی ایجاد شده میان قیمت‌های داخلی و قیمت‌های جهانی و تولید کنسانتره و گندله مازاد بر نیاز داخلی بوده است. این امر موجب کاهش موجودی انبارهای فولادسازان و نگرانی دولت از صادرات بی‌رویه این مواد معدنی شد. بر همین اساس دولت بر روی ۱۲ کد تعرفه گمرکی عوارض صادراتی از ۱۰ تا ۳۰ درصد وضع کرد و این عوارض از مهرماه ۱۳۸۹ به مدت ۶ ماه اجرایی شد.

بررسی کارشناسی عوارض وضع شده برای انواع مختلف مواد معدنی نشان می‌دهد که از میان ۱۲ کد تعرفه گمرکی، ۶ کد تعرفه نیاز به بررسی مجدد و بازنگری در عوارض صادراتی با در نظر گرفتن واقعیت‌های موجود و مشورت با تشکل‌ها و انجمن‌های تخصصی دارد. از میان کد تعرفه‌هایی که برای آنها عوارض صادراتی وضع شده است، عوارض صادراتی موادی چون: انواع سنگ آهن، کنسانتره و گندله، سنگ سرب، روی و کنسانتره‌های آنها (به‌خصوص کنسانتره سولفیدی)، سنگ کروم و کنسانتره‌های آن و انواع سنگ‌های ساختمانی و تزئینی نیاز به بررسی کارشناسی و بازنگری دارد.

۲-۳. تحولات بین‌المللی

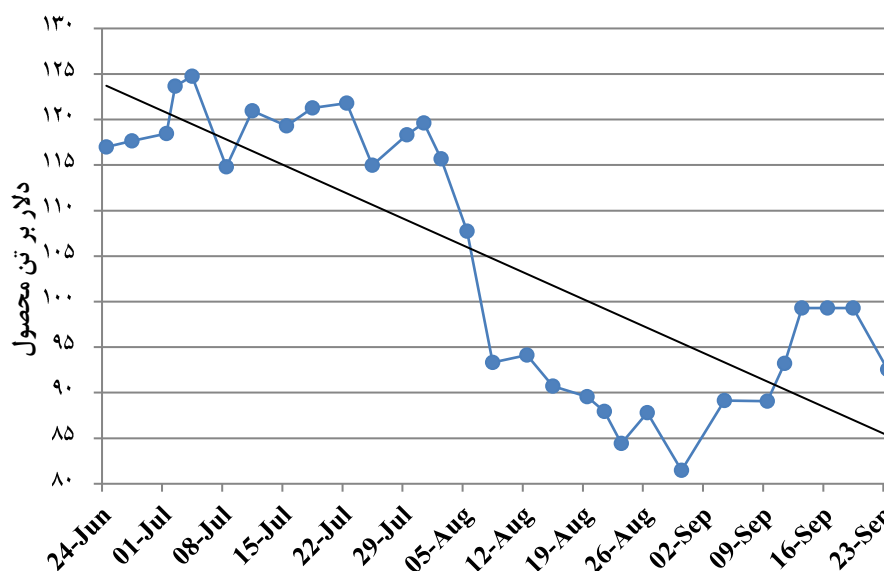
در سه ماهه دوم سال ۱۳۹۸ (۲۱ ژوئن ۲۰۱۹ تا ۲۲ سپتامبر ۲۰۱۹) تحولات بازار سنگ آهن و فولاد از اهمیت قابل توجهی برخوردار بود که این تحولات آثار مهمی در بازار داخلی کشور نیز داشت. در تیرماه ۱۳۹۸، خبر پیشرفت مذاکرات تجاری میان چین و آمریکا موجب افزایش شاخص سهام بازارهای جهانی شد و قیمت فلزات و محصولات معدنی به دلیل ایجاد انتظار رسیدن به توافق روند رو به رشد به خود گرفت. صعود قیمت سنگ آهن به دلیل کاهش عرضه جهانی تا اواخر جولای ۲۰۱۹ ادامه یافت و در کنار این افزایش قیمت، قیمت‌های جهانی فولاد و محصولات فولادی نیز رشد داشت. افزایش قیمت فولاد و محصولات فولادی موجب شد تا تجار چینی تمایل کمتری به صادرات محصولات خود داشته باشند که منجر به کاهش عرضه جهانی و افزایش قیمت‌ها شد. از ۲۰ جولای ۲۰۱۹، روند افزایشی قیمت سنگ آهن در دنیا متوقف شد که افزایش کمیسیون دریافتی معاملات در بورس کالای دالیان چین، اعلام شرکت BHP استرالیا در خصوص افزایش سقف تولید، بهبود روند عرضه در جهان، رشد صادرات بنادر استرالیا و اعلام چشم‌انداز تولید ۳۳۰ میلیون تنی توسط شرکت وله برزیل از جمله دلایل توقف رشد قیمت سنگ آهن بوده است.

در اواخر جولای و اوایل آگوست ۲۰۱۹، تولید فولاد چین کاهش یافت که این امر به دلیل افزایش قیمت سنگ و کاهش حاشیه سود فولادسازان بوده است. محدودیت‌های زیست‌محیطی وضع شده توسط دولت چین نیز در این روند اثرگذار بود. در اوایل آگوست ۲۰۱۹ بازار همچنان شاهد کاهش قیمت سنگ آهن بود که افزایش صادرات برزیل و استرالیا و کاهش حاشیه سود فولادسازان چینی به همراه اخبار مربوط به جنگ تعرفه‌ای میان چین و آمریکا بر این روند اثرگذار بوده است. در اواخر آگوست و اوایل

سپتامبر ۲۰۱۹، بازارهای جهان دوباره شاهد افزایشی در قیمت سنگ آهن بودند که به دلیل ایجاد برخی محدودیت‌ها برای واحدهای تولیدی چین اتفاق افتاد. نمودارهای زیر وضعیت تغییرات قیمتی محصولات زنجیره ارزش فولاد را در سه ماهه دوم سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد.

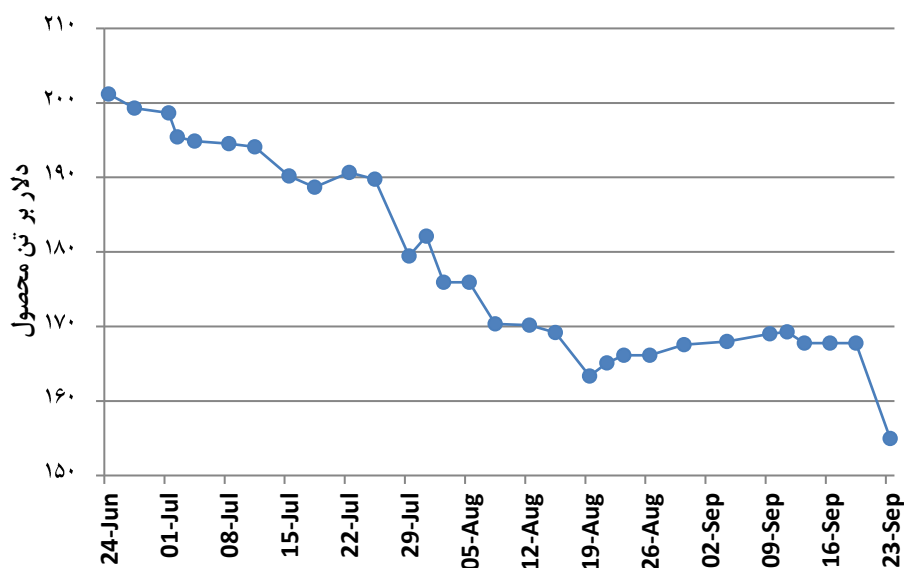
نمودار ۲۳. تغییرات قیمت سنگ آهن عیار ۶۲ درصد بنادر چین در سه ماهه دوم ۱۳۹۸

Source: Ibid.

نمودار ۲۴. تغییرات قیمت زغال سنگ کک شو

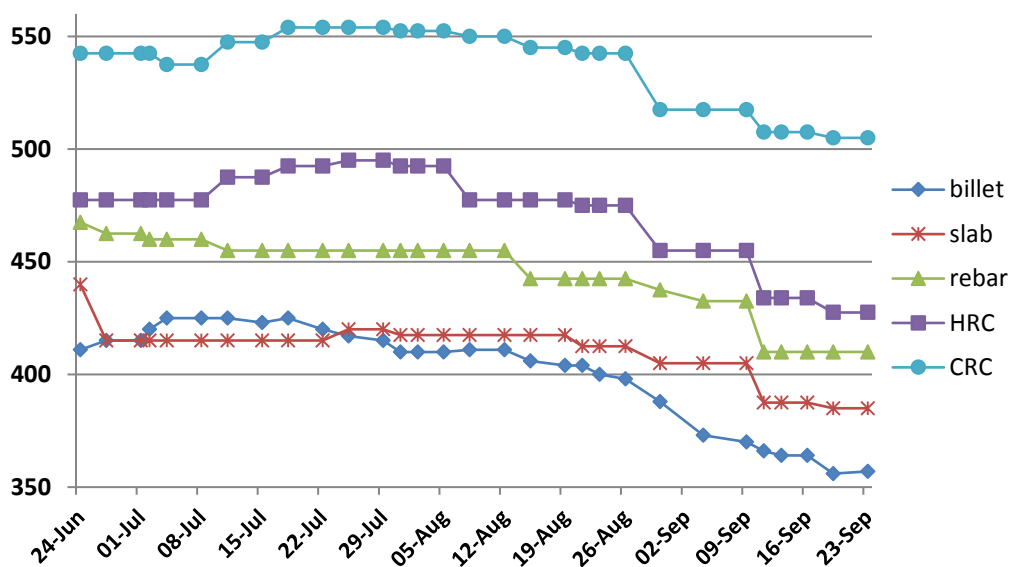
(Coking Coal Premium Hard CFR China) در سه ماهه دوم ۱۳۹۸

Source: Ibid.

نمودار ۲۵. روند تغییرات قیمت فولاد - شاخص قیمت منطقه‌ای کشورهای CIS

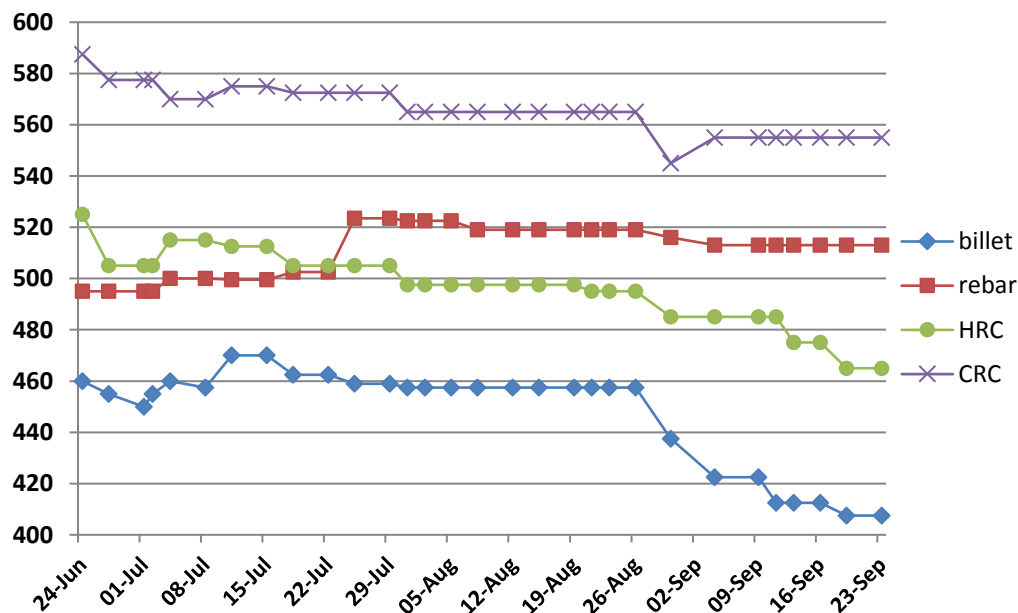
(دلار بر تن)

Source: Ibid.

نمودار ۲۶. روند تغییرات قیمت فولاد - شاخص قیمت منطقه‌ای بندر جبل علی امارات

(دلار بر تن)

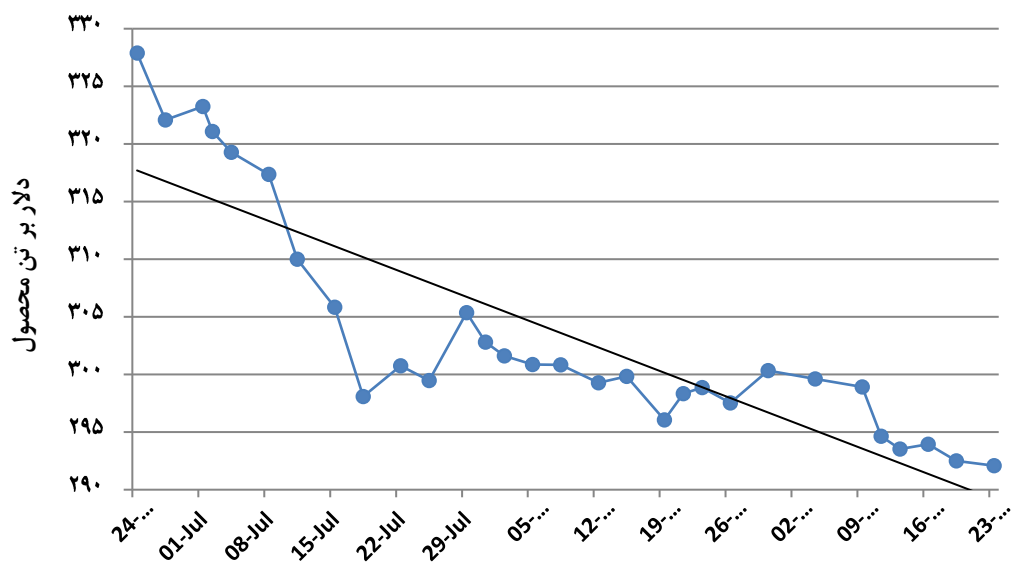

Source: Ibid.

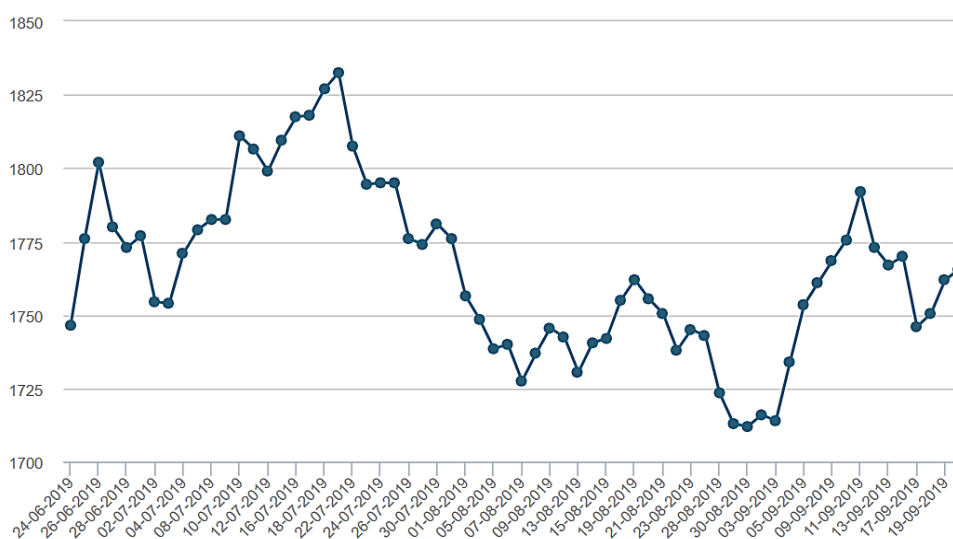
قیمت‌های جهانی پودر آلومینا در سه ماهه دوم سال ۱۳۹۸ با کاهش قابل توجه همراه بود و در اواخر ماه سپتامبر به کمتر از ۲۹۵ دلار بر تن رسید. کاهش قیمت آلومینیم و اعلام اخبار مربوط به راه‌اندازی ظرفیت ۳ میلیون تنی پودر آلومینا در برزیل از جمله دلایل اصلی کاهش قیمت پودر آلومینا بوده است.

نمودار ۲۷. روند تغییرات قیمت جهانی پودر آلومینا در سه‌ماهه دوم سال ۱۳۹۸

Source: Ibid

نمودار ۲۸. تغییرات قیمت شمش آلومینیم در بورس فلزات لندن در سه‌ماهه دوم سال ۱۳۹۸ (دلار بر تن)

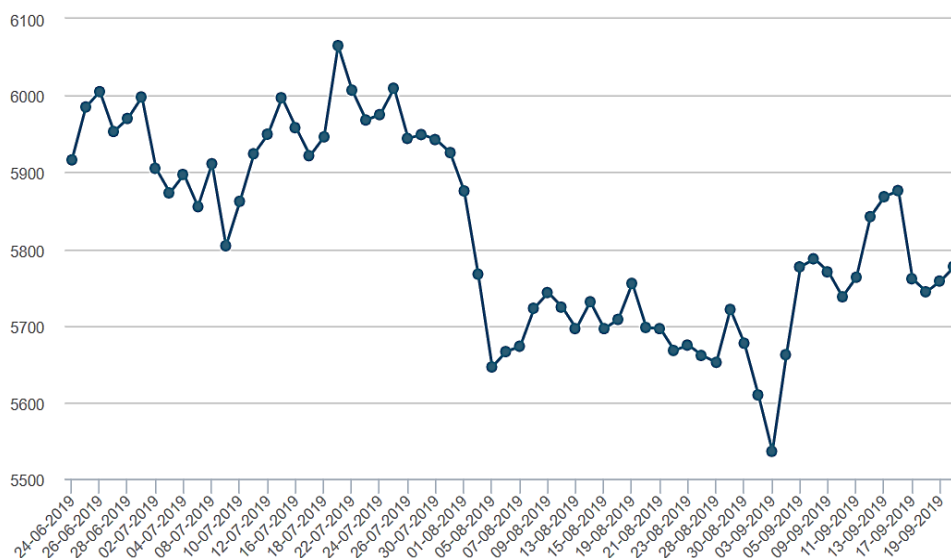

Source: London Metal Exchange (LME)

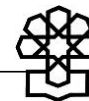
قیمت مس در بورس فلزات لندن در ماه‌های ژوئن و جولای با افزایش قابل ملاحظه‌ای همراه بود. بهبود وضعیت قراردادهای بورس فلزات لندن به سمت خریداری بلندمدت، وقوع اعتصابات کارگری در معادن مس شیلی، تعیین سقف واردات قراضه در چین و افزایش تقاضای مس کاتد و کنسانتره، افت تولید جهانی مس (۱ درصد) در سه ماهه نخست سال ۲۰۱۹ و افزایش ۰/۸ درصدی تقاضای جهانی و همچنین برخی بارقه‌های امید برای توافق تجاری میان چین و آمریکا از عوامل اصلی این افزایش قیمت بودند. قیمت جهانی مس پس از آن با افت روبه‌رو شد که خاتمه اعتصابات معدنی در شیلی و تشدید جنگ تجاری را می‌توان از دلایل این مسئله عنوان کرد.

نمودار ۲۹. روند تغییرات قیمت جهانی مس در بورس فلزات لندن در سه‌ماهه دوم سال ۱۳۹۸

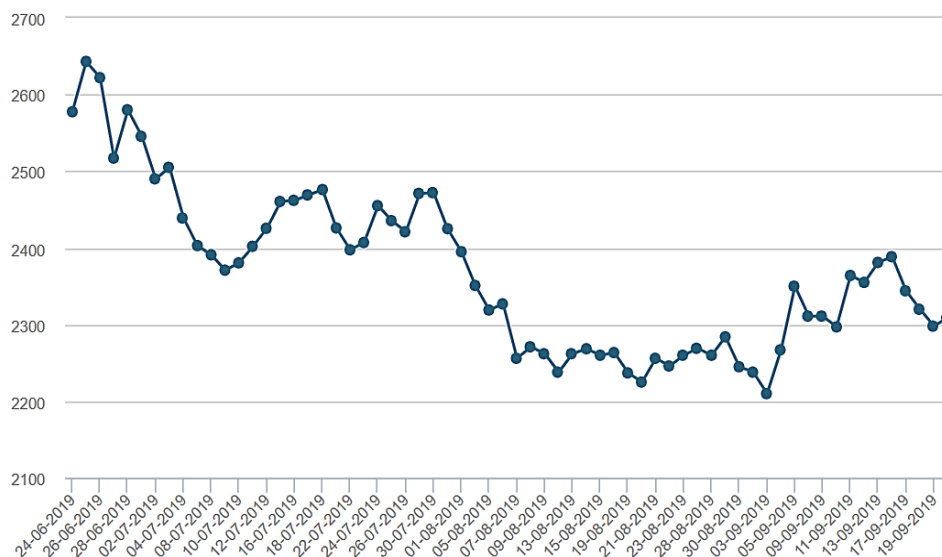
(دلار بر تن)

Source: Ibid.

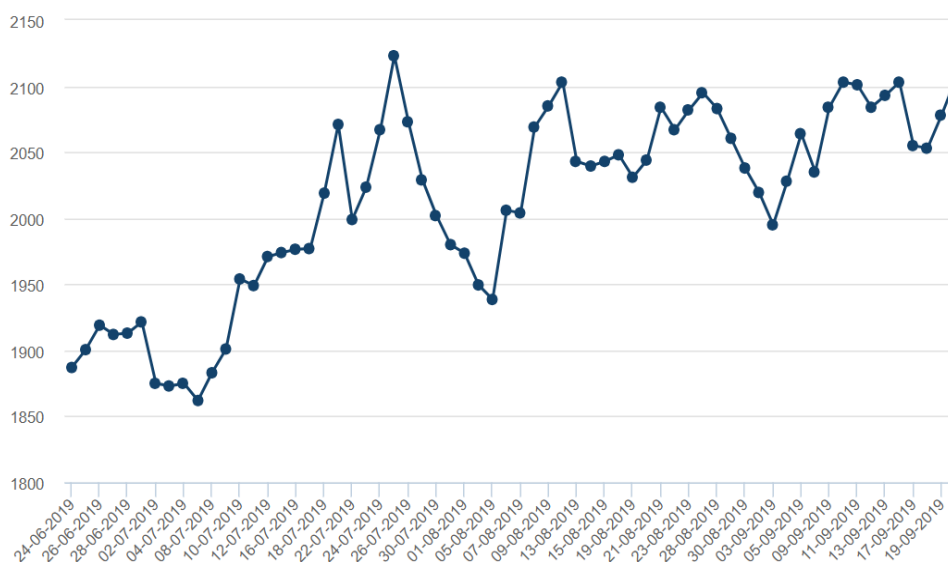

نمودار ۳۰. روند تغییرات قیمت جهانی روی در بورس فلزات لندن در سه ماهه دوم سال ۱۳۹۸
(دلار بر تن)

Source: Ibid.

نمودار ۳۱. روند تغییرات قیمت جهانی سرب در بورس فلزات لندن در سه ماهه دوم سال ۱۳۹۸
(دلار بر تن)

Source: Ibid.

منابع و مأخذ

۱. آمار تولید سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو).
۲. آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران.
۳. آمار معاملات فیزیکی بورس کالای ایران.
۴. آمار و اطلاعات انجمن سنگ ایران.
۵. آمار و اطلاعات انجمن‌های تولیدکنندگان و صادرکنندگان صنایع و معادن سرب و روی ایران.
۶. اطلاعات کمیته کانی‌های غیرفلزی خانه معدن ایران.
7. <https://www.lme.com/>
8. <https://www.metalbulletin.com/>

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۶۷۳۵

عنوان گزارش: گزارش تحولات بین‌المللی و داخلی در حوزه معادن و صنایع معدنی در سه ماهه دوم سال ۱۳۹۸ (فصل تابستان) (22 June – 22 September 2019)

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه معدن و صنایع معدنی)

تهیه و تدوین: محسن دژکام

همکاران: ابراهیم مقصودی، مهدی صادق احمدی

مدیر مطالعه: بابک بهادری

ناظران علمی: حسین افشین، علی اصغر اژدری

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی:

۱. تحولات

۲. معدن

۳. صنایع معدنی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۸/۹/۹